

ZBIÓR
RAPORTÓW NAUKOWYCH

**Stan i prawo.
Teoria. Praktyka.**

Szczecin

29.11.2014 - 30.11.2014

СБОРНИК
НАУЧНЫХ ДОКЛАДОВ

**Государство и право.
Теория. Практика.**

Щецин

29.11.2014 - 30.11.2014

УДК 340+347+342+341+343+347.73+349.4+347.6
ББК 94
Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103
e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zl.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „Stan i prawo. Teoria. Praktyka...» (29.11.2014 - 30.11.2014) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2014. - 72 str.
ISBN: 978-83-64652-74-5

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji 29.11.2014 - 30.11.2014 roku. Szczecin

УДК 340+347+342+341+343+347.73+349.4+347.6
ББК 94

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane.

Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

Warszawa 2014

ISBN: 978-83-64652-74-5

"Diamond trading tour" ©

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKCJA 26. PRAWOZNAWSTWO. (ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ)

1. Хацук Ж.В.	5
ВОЗНИКАЮЩИЕ НА ПРАКТИКЕ ПРОБЛЕМЫ ВЗЫСКАНИЯ АЛИМЕНТОВ НА ДЕТЕЙ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	
2. Вахитова Э.И.	8
ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ ПРАВОМ ПРОДАВЦА	
3. Семенова В.В.	10
К ВОПРОСУ О ПОНЯТИИ «ИМУЩЕСТВЕННОЕ ПРАВО»	
4. Шевчук І. М.	12
ОСОБЛИВОСТІ МЕКСИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ «ПРОЦЕДУРИ АМПАРО»	
5. Семенов Я.Р.	15
К ВОПРОСУ О КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВОЙ ПРИРОДЕ НОТАРИАТА	
6. Шарипова Р.А., Глухих Ю.В.	17
РЕАЛЬНОСТЬ РЕАЛИЗАЦИИ НОРМ КОНСТИТУЦИОННОГО ПРАВА О ДЕМОКРАТИИ В РОССИИ	
7. Лазарева А.Г., Паничев А.В.	19
КРИТЕРИИ РЕАЛЬНОСТИ СОЦИАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВА	
8. Шарипова Л. С.	22
КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОСНОВЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ	
9. Кутняк С.В.	25
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА БЕЗ'ЯДЕРНОГО СТАТУСУ УКРАЇНИ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	
10. Веселовський Б.А, Недвецький Д.Г.	34
ОСОБЛИВОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ГРУЗІЇ ПІСЛЯ РОЗПАДУ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ	
11. Алиева Ф.Т.	38
КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	
12. Кунаккузин А.А.	40
КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В СОЕДИНЕННЫХ ШТАТАХ АМЕРИКИ	

13. Шарипова А.Р.....	42
КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ЯПОНИИ	
14. Абдуллина Г.Ш.	44
КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ЭСТОНИИ	
15. Аминова А.Р.	46
КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ВЕЛИКОБРИТАНИИ	
16. Лутфуллина Р. Р.	49
КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В БЕЛЬГИИ	
17. Ямлиханов Р.А.....	51
ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА НАЛОГОВОГО ПРАВОНАРУШЕНИЯ	
18. Садырова М.Ю.....	54
ПОНЯТИЕ И РАЗНОВИДНОСТИ ЭЛЕКТОРАЛЬНОГО ПОВЕДЕНИЯ МОЛОДЁЖИ	
19. Антонова Ж.Д.	59
ГЕНЕЗИС КАТЕГОРИИ «ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО»	
20. Сіверський О. М.	62
ГРОШОВЕ СТЯГНЕННЯ – ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ ТА ЛАТВІЇ	
21. Кускильдина А.Р.....	66
ПРАВОВОЕ ЗНАЧЕНИЕ ЭТИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	
22. Никифорова А.И.	68
ОБЯЗАННОСТЬ ПО УПЛАТЕ НАЛОГОВ И СБОРОВ: КОНСТИТУЦИОННЫЙ АСПЕКТ	
23. Єгорова Ю.В., Бєро В.М.....	70
ПРОБЛЕМА ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОНЦЕСІЙНОГО ДОГОВОРУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	

ОСОБЛИВОСТІ МЕКСИКАНСЬКОЇ МОДЕЛІ «ПРОЦЕДУРИ АМПАРО»

Ключові слова / Key words: процедура ампаро / amparo procedure, конституційний контроль / constitutional control, основні права і свободи людини / basic human rights and freedoms, модель контролю / control model.

Процедура ампаро з'явилася у Мексиці наприкінці XIX ст. Термін «ампаро» походить від іспанського слова «amparar» – охороняти, захищати. Цей термін був закріплений у проекті конституції для штату Юкатан у 1840 році розробником проекту Мануелем Рехоном. У цьому проекті термін «ампаро» означав право верховного суду країни охороняти людей, права яких порушені законом або актами влади. Фактично в Конституції штату Юкатан було запроваджено судовий конституційний контроль – процедуру ампаро, яка пізніше була втілена у федеральній Конституції 1857 року, в чинній Політичній Конституції 1917 року, а також в Органічному законі про ампаро 1936 року з наступними змінами та доповненнями, який регулює порядок здійснення конституційного судочинства в рамках процедури ампаро на сучасному етапі [1, с. 104]. Процедура ампаро у Мексиці дозволяє особам захистити свої права в федеральному суді, якщо вони були порушені адміністративним або судовим актом.

Конституційний контроль, що здійснюється в режимі процедури ампаро, характерний для багатьох латиноамериканських країн, однак у класичному варіанті вказана процедура сформувалась саме в Мексиці. Конституція Мексики 1917 року визначає такі конституційні принципи процедури ампаро: принцип ініціативи сторони; принцип наявності особистої прямої шкоди у потерпілої сторони, яка повинна бути спричинена у формі передбаченій законодавством; принцип здійснення правосуддя в рамках процедури ампаро лише судом; принцип відносності рішень; принцип остаточності процедури ампаро. Процедура ампаро є інститутом конституційного контролю та спрямована на захист принципу верховенства Основного Закону, її основною метою є захист конституційних прав людини та громадянина. Конституційний контроль у Мексиці здійснюється судами загальної юрисдикції.

Процедура ампаро як спеціалізований інститут конституційного контролю має ряд особливостей. Так, скарга про перевірку на конституційність законів чи інших правових актів може бути подана будь-якою фізичною особою чи юридичною особою; аргументом скарги повинно бути порушення права, гарантованого конституцією; метою скарги є звільнення особи від застосування до неї цього акта; перевірка конституційності нормативного акта проводиться шляхом відкритого судового розгляду, сторонами в якому виступають позивач і відповідальний орган державної влади, що видав цей нормативний акт; рішення, яке виноситься уповноваженим судом стосовно перевірки конституційності оскаржуваних нормативних актів, обов'язкове

тільки для сторін, які беруть участь у цьому процесі [2, с. 45]. Рішення суду мають індивідуальний характер і не формулюють право або загальні норми для аналогічних справ. У порядку процедури ампаро суд не може визнати нечинним правовий акт, який не відповідає конституції. Нормативний акт, який оскаржується, визнається неконституційним тільки відносно того суб'єкта, права якого були порушені і який звернувся із відповідною скаргою до суду. Як наслідок, цей факт не виключає можливості звернення із відповідною заявою про оскарження в рамках процедури ампаро того ж самого нормативного акта і з тих же підстав, але вже іншими суб'єктами.

У мексиканській правовій доктрині на сучасному етапі процедура ампаро розширилась і існує в таких формах: ампаро як засіб захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина; ампаро проти законів;

ампаро – касація: перегляд законності судового рішення як остання інстанція для всіх судів; ампаро з адміністративних справ [2, с. 45].

Право на звернення в порядку процедури ампаро мають і ті органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, компетенція яких порушена діями публічно-владного інституту другого рівня. Особливістю заяви про порушення процедури ампаро, полягає у тому, що її предметом завжди є вимога заявника відмінити неконституційний акт чи припинити дію органу державної влади, які суперечать основному закону чи вимогам щодо запобігання прийняттю такого акта, чи здійсненню таких дій [3, с. 28].

Суттєвим елементом мексиканської процедури ампаро є інститут призупинення дії акта, що оскаржується. Хоча призупинений в рамках процедури ампаро акт застосуванню не підлягає тільки стосовно заявника, цей інститут є таким, що надає громадянам більше можливостей і гарантій захисту своїх конституційних прав і, водночас, своєчасно забезпечує конституційну законність, запобігає настанню негативних наслідків від її порушень.

Стороною в конституційному судочинстві крім заявника, відповідального органу влади, третьої особи з самостійними вимогами є прокуратура. У законодавстві Мексики не визначені критерії участі прокурора у процедурі ампаро, тобто вона необов'язкова і здійснюється за рішенням генерального прокурора. Прокуратура у конституційному судочинстві не має того об'єму процесуальних повноважень, які мають, скажімо, заявник чи відповідальний орган влади, зокрема не має права подавати заяву про перегляд рішення за результатами розгляду справи. За наявності органа влади сторони у цьому процесі, саме він відстоює конкретні інтереси держави. Однак, визначаючи статус прокуратури при розгляді справ в порядку процедури ампаро, вчені закликають керуватися тими положеннями Конституції Мексики, в яких вказується, що прокурор може не приймати участі у розгляді справи [3, с. 47].

Особливістю процедури ампаро є також характер її рішень. Рішення повинно стосуватися лише сторін, які приймають участь у справі і воно не повинно містити міркувань загального характеру про акт, що був підставою для відкриття процедури ампаро.

Отже, процедура ампаро є ефективним засобом захисту Основного Закону та прав громадян. На законодавчому рівні встановлено відповідальність за невиконання чи неналежне виконання рішень суду. За виконанням рішень судів слідує прокуратура. Якщо протягом 24 годин з часу отримання рішення суду органом влади не

буде його виконано, районний суддя чи колегіальний окружний суд вживають заходи примусу до відповідальної сторони. Орган державної влади, якому підпорядкований орган, що не виконав рішення суду, несе таку ж відповідальність, як і останній. За невиконання рішення суду за процедурою ампаро передбачено негайне відсторонення від займаних посад осіб органів державної влади.

Література:

1. Клишас А. А. Конституционная юстиция в зарубежных странах / Клишас А. А. – М. : Международные отношения, 2004. – 288 с.
2. Лотюк О. С. Правова охорона конституції в зарубіжних країнах / О. С. Лотюк // Наук. вісн. Чернівецьк. уні-ту, 2007. – Вип. 375. Правознавство. – С. 42–46.
3. Клишас А. А. Конституционная юстиция в Мексике. Специфика судопроизводства в рамках «процедуры ампаро» / А. А. Клишас // Право и политика. – 2004. – № 2. – С. 43–57.

К ВОПРОСУ О КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВОЙ ПРИРОДЕ НОТАРИАТА

Ключевые слова / Keywords: нотариат / notary, нотариальная деятельность / notaries, конституционное регулирование / constitutional regulation, публично-правовой характер / public law character.

Современное законодательство о нотариате представляет собой комплекс различных нормативных правовых актов, в центре которого находится Конституция Российской Федерации. Несомненно, наличие в Конституции РФ норм, определяющих статус органов, означает приоритетность их формирования и деятельности. Одновременно можно констатировать о значимости этих органов в силу их указания в Основном законе государства, обладающем высшей юридической силой, прямым действием и применением на всей территории Российской Федерации (ст. 15).

Кроме того, конституционное регулирование выступает системообразующим фактором в нормативно-правовой системе, придавая ей целостность и выступая главным юридическим основанием ее формирования и функционирования, определяя связи субординации внутри системы.

Характерно то, что Конституция РФ не закрепляет основы правового статуса нотариата, упоминается лишь в контексте разделения предметов ведения между Российской Федерацией и субъектами Российской Федерации (п. «л» ст. 72). Вместе с тем следует подчеркнуть, что поскольку Конституция РФ гарантирует государственную защиту прав и свобод человека и гражданина (ст. 45), а также право на получение квалифицированной юридической помощи (ст. 48), подразумевается деятельность не только органов государственной власти, но и такого института гражданского общества как нотариат.

К тому же, нотариат наравне с адвокатурой в Российской Федерации предназначен обеспечивать в соответствии с Конституцией РФ, конституциями (уставами) субъектов Российской Федерации защиту прав и законных интересов граждан и юридических лиц путем совершения нотариусами предусмотренных законодательными актами нотариальных действий от имени Российской Федерации по единым, установленным на уровне федерального законодательства конституционно-правовым принципам. С учетом этого нотариус выступает гарантом равенства прав гражданина и государства в сфере гражданского оборота, так как для него не существует приоритета интересов государства и общества над интересами личности.

В этом выражается публично-правовой характер института нотариата в сформировавшейся правовой системе России. Концепция публичности обусловлена также и тем, что нотариат традиционно входит в систему правоохранительных органов Российской Федерации.

Бесспорно, условия предоставления правовой помощи нотариусами существенно отличаются от той, которую оказывают адвокаты, юридические фирмы или частные юристы. Нотариальная деятельность включает в себя достаточно большой круг юридических действий, осуществляемых в рамках нотариального производства по поводу совершения конкретного нотариального действия.

Кроме того, статьей 45 Конституции РФ закреплены гарантии, которые воплощаются в создании различных механизмов их защиты, в том числе нотариальной деятельности. Эта деятельность, в свою очередь, включает в себя правовое оформление и закрепление субъективных гражданских прав путем удостоверения завещаний, фактов, имеющих юридическое значение, и иных сделок, выдачи свидетельств о праве на наследство, свидетельств о праве собственности и т.д.

Отсюда представляется верной концепция тех авторов, которые конституционные нормы, как источник нотариального права подразделяют на две группы: 1) общего характера, важные с точки зрения последовательности обеспечения деятельности нотариата; 2) специальные, конкретно определяющие основополагающие принципы развития нотариата. К первой группе относятся нормы, закрепляющие статус Российской Федерации как правового федеративного социального государства (ст.ст. 1, 7, 71, 72 Конституции РФ). Вторая группа – основана на закреплении приоритета прав и свобод человека и гражданина [1, 2].

Обобщая все сказанное, можно сделать вывод о том, что основным источником законодательства о нотариальной деятельности является Конституция Российской Федерации. Нотариат и нотариальная деятельность есть вид социальной деятельности, призван обеспечить путем совершения нотариальных действий защиту, прежде всего, конституционных прав и других законных интересов граждан и юридических лиц.

Список литературы:

1. Азнаев А.М. Особенности правового статуса нотариуса в современной России // Право и государство: теория и практика. – 2008. – № 1.
2. Калиниченко Т. Конституционные основы деятельности нотариата // Российская юстиция. – 2001. – № 7.

РЕАЛЬНОСТЬ РЕАЛИЗАЦИИ НОРМ КОНСТИТУЦИОННОГО ПРАВА О ДЕМОКРАТИИ В РОССИИ

Тема демократии чрезвычайно актуальна для современной России, так как ведутся множество споров и дискуссий: демократия в России – миф это или реальность?

Для того чтобы рассматривать демократию в России, выясним, что же такое «демократия»? Существует множество определений данного понятия, но на наш взгляд, наиболее подходящим будет такое:

Демократия (от греч. *demos* – народ и *kratos* – власть) – власть народа, избранная народом и для народа, народовластие [1, 511].

В 1993 году в России была принята Конституция Российской Федерации, которая закрепила за страной статус демократического государства.

Именно этот нормативно-правовой акт является важным свидетельством официальности статуса демократического государства.

По каким же признаком можно узнать демократии в нашей стране? И что мешает нам это сделать? Во-первых, это появление Конституции РФ, так как многие считают, что она нуждается в детальном пересмотре и изменении. Конституция РФ 1993 года закрепила принцип деидеологизации, то есть, говоря русским языком, «обесмыслила жизнь российского гражданина». Эта Конституция была написана для людей, лишенных возможности мыслить, думать, анализировать с политической точкой зрения. Потому, эта Конституция нуждается в переработке. Во-вторых, как показывают исследования крупного современного экономиста, академика РАН, Дмитрия Семеновича Львова у нас, оказывается, две России: «одна богатая – другая бедная. 15 % богатых жителей России – 85 % остальная Россия. Пять основных групп населения составляют Россию. 1 группа – нищета из нищеты (20% населения), 2 группа – нищета (20 % населения), 3-я и 4-я группы – люди с так называемым средним достатком. Но только лишь 5-ая группа богатого населения России увеличила за последние 15 лет свой доход в 1, 5 раза». Думается, что для восьмидесяти пяти процентов бедноты не важно, наступила ли в России эра «суверенной демократии» или нет. Бедноте хочется приодеться, приуметься, привести себя в порядок, сходить к стоматологу, к парикмахеру, устроиться на работу, получая при этом зарплату, а не ожидая ее по полгода, выстаивая в жутких очередях, терпя унижения от бюрократов и озлобленных, голодных соплеменников [2].

Мы считаем, что данная ситуация происходит из-за того, что демократия – невозможна в принципе, так как ее придумали для народных масс, для иллюзии свободы, для манипуляции народа, но с другой стороны о каком народовластии может идти речь, если в современном обществе больше половины населения не интересуются политикой, а на выборах присутствуют лишь меньшая часть граждан. У многих сейчас свои интересы, люди хотят хорошо жить, но в политической жизни они мало участвуют. В эту среду в первую очередь попадает молодежь, которая мало интересу-

ет политическая сфера. Они не смотрят новости, больше половины времени проводят за компьютером и не думают о своей дальнейшей жизни в будущем.

На наш взгляд для того, чтобы устроить свою жизнь необходимо разбираться в первую очередь в политической сфере, знать свои права и обязанности, а потом уже окунуться в экономическую, социальную и духовную сферу жизни. В политике должны быть те люди, которые хорошо разбираются в этой сфере, которые могут найти все входы и выходы неблагоприятной для страны и граждан ситуации, те люди, которых волнует жизнь народа и их благоустроенность в ней.

Таким образом, мы считаем, что для достижения демократии еще не все сделано но, тем не менее, это не меняет нашу жизнь в целом, так как мы обеспечены всеми нуждающимися благами и если сравнивать прошлые столетия России с нынешним, то можно с уверенностью сказать, что мы прогрессируем в этом плане и живем все лучше и лучше! И если мы говорим о демократии, то мы должны помнить о том, что все в наших руках! И мы должны бороться за свои права.

Список использованной литературы

1. Ирхин Ю.В., Зотов В.Д., Зотова Л.В.. Политология. М.: Юристъ, 2002. – 511 с.
2. Из выступления академика Д.С. Львова на Первом Оптинском форуме 20-21 мая 2006 г. [Электронный ресурс] // режим доступа: <http://mamif.org/20.05.06.htm>.

© Шарипова Р.А., Глухих Ю.В., 2014

КРИТЕРИИ РЕАЛЬНОСТИ СОЦИАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВА

В настоящее время большинство стран мира стремятся сформировать социальное государство, большая часть преобразований направлена на социальную сферу. Социальная сфера — важнейшая подсистема общества, область общественной деятельности, где реализуется социальная политика государства, направленная на создание условий для достойной жизни, удовлетворение духовных и материальных потребностей граждан, повышение их благосостояния. Главная задача социальной политики — обеспечить каждого гражданина доступным комплексом социальных благ, удовлетворяющих его необходимые биологические, материальные, социальные, духовные потребности [3, С. 6].

В Конституции Российской Федерации установлены основные принципы социального государства. В статье 7 Конституции дается определение социального государства. Российская Федерация – социальное государство, политика которого направлена на создание условий, обеспечивающих достойную жизнь и свободное развитие человека [2, ст. 7]. Также в этой статье упоминается, что в Российской Федерации охраняется труд и здоровье людей, устанавливается гарантированный минимальный размер оплаты труда, обеспечивается минимальный размер оплаты труда, обеспечивается государственная поддержка семьи, материнства, отцовства и детства, инвалидов и пожилых граждан, развивается система социальных служб, устанавливаются государственные пенсии, пособия и иные гарантии социальной защиты. Политика социального государства направлена на создание таких условий, которые помогают обеспечивать достойную жизнь и свободное развитие человека и гражданина. Самый основной принцип социального государства заключается в том, что государство стремится в той или иной мере уравнивать людей в их социальном – экономическом статусе. Частично это достигается за счет перераспределения государственных доходов. Прежде всего, этому способствуют поступления от налогов. Без применения этого метода, в обществе увеличивается социальное расслоение, что может привести к возникновению конфликтов и возможно даже к войне. В данной работе необходимо проанализировать основные характеристики социального государства. К основным характеристикам относятся цели и направления государственной социальной политики, а также реальность существования социального государства.

Важными целями, для обеспечения становления социального государства, является то, что государство, в рамках социальной политики, стремится обеспечить достойную жизнь и свободное развитие человека и гражданина. В статье 25 Всеобщей декларации прав человека дано определение достойной жизни. Под достойной жизнью понимается такой жизненный уровень, включая пищу, одежду, медицинский учет и необходимое социальное обслуживание, который необходим для поддержания здоровья его самого и его семьи [1, ст. 25]. Свободное развитие формируется на основе всеобщего равенства и это дает возможность достичь определенного статуса в обществе. В связи с этим люди могут получать образование, найти хорошую работу, иметь возможность получать достойную зарплату, которая соответствует выполняемой работе, для того

чтобы человек мог содержать себя и свою семью. Для культурного и духовного развития человек должен иметь возможность изучать достопримечательности, посещать музеи и театры. Но, к сожалению, в нашей стране не всем доступны сеансы в театры и музей, потому что цены достаточно высокие для социально – незащищенных слоев населения.

Также к основным направлениям социальной политики Конституция Российской Федерации относит охрану труда и здоровья людей. Безусловно, в России это выполняется, но не в полной мере. Сегодня большое число безработных людей, не каждый желающий может найти себе работу. Также государство выплачивает пособия по безработице и по переквалификации. Наряду с охраной труда можно говорить об охране здоровья людей. Медицина в России бесплатная, но лишь небольшой ее процент. Довольно много на сегодняшний день заболеваний, которые лечат только на платной основе. Нельзя не сказать про коррупцию в сфере медицины, которая влияет на осуществление социальной политики государства.

Немаловажным направлением социальной политики является установление гарантированного минимального размера оплаты труда. Государство должно обеспечить каждого гражданина прожиточным минимумом, но государство обеспечивает прожиточным минимумом лишь тех, кто работает, но не может обеспечить себя и свою семью.

Одной из характерных черт политики социального государства является обеспечение государственной поддержки семьи, материнства, отцовства и детства, инвалидов и пожилых граждан. Данный принцип основывается на том, что в России мужчины и женщины равноправны и в брак вступают добровольно. В Российской Федерации родители должны заботиться, воспитывать, содержать своих детей до совершеннолетия, также и дети должны заботиться о нетрудоспособных родителях. О детях – сиротах заботится государство. Каждому инвалиду и пожилым гражданам из бюджета выделяются пенсии и пособия.

В России развивается система социальных служб. Такие службы оказывают социальную поддержку и материальную помощь гражданам, которые находятся в трудной жизненной ситуации.

В Российской Федерации также устанавливаются государственные пенсии, пособия и иные гарантии социальной защиты. Пенсии и пособия выплачиваются пенсионерам, инвалидам, в случае болезни, по потери кормильца для воспитания детей.

В конце отметим, что становление социального государства зависит от материальных возможностей, от стабильности экономической и политической сферы. Российская Федерация ставит перед собой цель построения социального государства, пока только теоретически Россия считается таковым. В настоящее время растет число нищих людей, усиливается материальное расслоение общества, цены на товары и услуги очень высокие, а доходы населения низкие. Наше государство станет по – настоящему социальным, когда будут фактически реализовываться вышеперечисленные направления.

Список использованной литературы:

1. «Всеобщая декларация прав человека» (Принята Генеральной Ассамблеей ООН 10.12.1948).:[Электронный ресурс].– Режим доступа: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=120805> (Дата обращения 25.11.2014).

2. «Конституция Российской Федерации» (Принята всенародным голосованием 12.12.1993): [Электронный ресурс].– Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_2875/ (Дата обращения 25.11.2014).
3. Волкова Н.С. Государственное управление социальной сферой: состояние и модернизация // Журнал российского права, 2013. – № 7 (199). С. 5–16.

КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОСНОВЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Местное самоуправление представляет собой публичную власть, которая осуществляется населением под свою ответственность. Она выступает одним из элементов государственного устройства России. Для точного определения места местного самоуправления в развитии государства обратимся к таким понятиям, как «деконцентрация» и «децентрализация».

По мнению французского юриста и общественного деятеля Ж. Веделя, под деконцентрацией понимается организационная техника, которая заключается в передаче прав на принятие публично-властных решений представителями центральной власти, которые осуществляют свою деятельность на региональном и местном уровнях. Под децентрализацией понимается передача права на принятие публично-властных решений органам, которые иерархично подчинены центральным органам власти¹.

Основной закон (Конституция РФ) в сфере осуществления местного самоуправления отличается от ранее существовавшего. В новую Конституцию РФ были внесены такие принципы:

- 1) гарантии местного самоуправления (статьи 112, 133);
- 2) самостоятельность местного самоуправления в пределах своих полномочий (статья 12, 130,131,132);
- 3) организационная обособленность местного самоуправления от системы органов государственной власти (статья 12);
- 4) наделение органов местного самоуправления отдельными государственными полномочиями в случае их софинансирования (статья 132).

Принцип организации муниципальной власти определяется в статье 3 Европейской хартии местного самоуправления, согласно которой местное самоуправление наиболее приближено к населению. Это нужно для рационального решения вопросов местного значения. Исходя из признаков местного самоуправления, закрепленных в национальном и международном законодательстве, данный институт по существу представляет собой один из уровней публичной власти и населения, осуществляющего решение вопросов местного значения под свою ответственность.

На основе ст.133 Конституции РФ местное самоуправление гарантируется запретом на ограничение прав местного самоуправления, установленных законодательством. Ч.3ст.3 Федерального закона от 6 октября 2003года №-131 ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в РФ » также прописывает гарантии на ограничения прав граждан на осуществление местного самоуправления и их права могут быть ограничены федеральным законом только в той мере, в какой это необходимо в целях защиты основ конституционного строя. Наиболее распространенной практикой ограничения прав является осуществление органами государственной власти контроля за деятельностью органов местного самоуправ-

¹ См.: Антонова Н.А. Правотворчество органов местного самоуправления. М., 2008. С. 31.

ления без наличия для этого достаточных правовых оснований. Примером, свидетельствующим о нарушении пределов, за которыми ограничение самостоятельности приобретает неконституционный характер, является, например, возложение на муниципальные образования финансовых обязательств по возмещению дополнительных расходов, обусловленных определенным тарифом. Согласно положениям п.2 ст.8 Европейской хартии о местном самоуправлении административный контроль за деятельностью органов местного самоуправления осуществляется государственными органами в целях обеспечения законности. Таким образом, местное самоуправление должно быть максимально приближено к населению, но при этом муниципальная власть не должна лишаться свободы при осуществлении своих полномочий.

К основным Конституционным гарантиям самостоятельности местного самоуправления также относится наличие финансовых ресурсов в объеме, достаточным для решения вопросов местного значения. Финансовая обеспеченность муниципальных образований определяется исходя из баланса доходных источников и расходных обязательств. Практика показывает, что не во всех субъектах РФ доходы местных бюджетов соответствуют потребностям органов местного самоуправления для осуществления своих полномочий. Конституционный суд в Постановлении от 17 июня 2004года №12-П указал, что местный бюджет не существует изолированно, а является составной частью финансовой системы России. Недостаток в доходной части местного бюджета влечет за собой обязанность федеральных и региональных органов государственной власти выделять трансферты в бюджет муниципального образования. При этом ч.1ст.132 Конституция РФ гласит, что органы местного самоуправления полностью самостоятельны в формировании, утверждении и исполнении своего местного бюджета. Самостоятельность местного самоуправления в финансовой сфере предполагает наличие необходимых бюджетных прав, степень которой определяется бюджетной компетенцией органов местного самоуправления. Исходя из этого, необходимо учитывать пределы данной самостоятельности с учетом следующих требований законодательства Российской Федерации:

–ст.58 Бюджетного кодекса РФ предусматривает полномочие субъекта Федерации устанавливать единые для всех муниципальных образований нормативы отчислений и дополнительные нормативы отчислений;

–часть2 ст.136Бюджетного кодекса РФ фактически наделяет субъект Федерации правом устанавливать для дотационных образований нормативы формирования расходов.

Таким образом, пределы финансовой самостоятельности муниципальных образований фактически устанавливаются на региональном уровне в соответствии с федеральным законодательством.

Содержание права на судебную защиту согласно правовым позициям Конституционного суда включает:

- 1) доступность правосудия²;
- 2) судебное представительство³;

² Постановления от 16 марта 1998г. №9-П

³ Постановления от 16 июля 2004г. №15-П

3) обеспечение состязательности и равноправия сторон⁴;

4) возможность пересмотра дела вышестоящим судом в случае судебной ошибки⁵;

5) обеспечения исполнения судебного решения⁶.

Возможность защиты прав местного самоуправления в судебном порядке предусмотрена положениями статей 7,20-24,37,44,73-75 ФЗ №131-ФЗ. На основании решений, принятых Конституционным судом РФ по обращениям муниципальных образований в лице их органов, можно сделать вывод, что суд признает допустимыми конституционные жалобы органов местного самоуправления ввиду наличия такого права у юридических лиц. Кроме того, можно согласиться, согласно которой гарантия на судебную защиту является правом обращения в суд не только за защитой прав муниципальных, но и прав интересов населения соответствующего муниципального образования⁷.

Из вышеизложенного можно сделать вывод, что муниципальный уровень публичной власти сформирован. Самостоятельность местного самоуправления, как и иной формы управления, не является абсолютной. Поэтому соответствующее, адекватное применение конституционных положений позволяет муниципальной власти являться наиболее эффективным уровнем публичной власти.

Литература.

1. Брежнев О.В. Конституционные основы местного самоуправления в Российской Федерации: тенденции, проблемы и перспективы развития // Муниципальная служба: правовые вопросы. 2013. N 2. С. 21 – 23.
2. Виноградова П.А. Развитие конституционных положений о местном самоуправлении // Российская юстиция. 2014. N 8. С. 2 – 5.

4 Постановление от 14 февраля 2000г №2-П

5 Постановление от 28 мая 1999г. №9-П

6 Постановление от 14 июля 2005г. №8-П

7 Саладников В.В. Субъекты судебной защиты прав местного самоуправления в Российской Федерации// Конституционное и муниципальное право. 2007. №10.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА БЕЗ'ЯДЕРНОГО СТАТУСУ УКРАЇНИ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Ключові слова: ядерна зброя, без'ядерний статус, національна безпека, міжнародне право, міжнародний договір.

Keywords: nuclear weapons, nuclear-free status, national security, international law, international treaty.

Постановка проблеми. Аналізуючи проблему безядерного статусу України, постає ряд питань чому Україна після розпаду СРСР, замість ядерного клубу, вибрала інший шлях без'ядерний. Чому держава, що володіла третім у світі за потужністю запасом ядерної зброї, відмовилася від перспективи стати одним із регіональних лідерів? І чи було ухвалення рішення про без'ядерний статус добровільним, чи воно стало результатом міжнародного тиску. Що завадило Україні й надалі розвивати свій ядерний потенціал і стати поруч з такими демократичними ядерними країнами як США, Франція Великобританія.

Актуальність даної проблеми полягає у тому, що сьогодення військова ситуація в Україні та втрата її територіальної цілісності ще раз підтверджує слабку обороноздатність країни по відношенню до агресора, та є вагомим аргументом до повернення Україні статусу ядерної держави.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідженням проблеми без'ядерного статусу України займалися Р. Епплярд, Р. Плендер, А. Вишневський, Г. Вітковська, Л. Дробижева, Ж. Зайончковская, серед яких варто відмітити таких українських вчених, як О. Бабенко, В. Євінтов, О. Малиновська, С. Чехович.

Метою статті є дослідження міжнародно-правових засад без'ядерного статусу України, визначення його місця та ролі у системі національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Створення нового виду зброї масового знищення – ядерної зброї, розпочало новий етап у розвитку світової історії. Лише після спроби застосування цієї зброї у м. Хірасіма в серпні 1945 року, в умовах Карибської кризи 1962 року людство поступово усвідомило необхідність обмеження, а згодом і повного виключення ядерної загрози. Таким чином, невикористання ядерної зброї і по сьогоднішній день залишається одним із найважливіших елементів системи безпеки, як загальносвітової, так і національної.

Першим універсальним міжнародно-правовим актом, метою якого було обмеження ядерних озброєнь, став Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі та під водою, прийнятий у серпні 1963 року в рамках ООН [1]. Окрім зобов'язання заборонити, запобігати і не здійснювати ядерних вибухів на території держав-учасниць (відповідно у трьох названих вище просторах), договір встановив заборону ядерних вибухів у будь-якому іншому середовищі, якщо такий вибух призводить до радіоактивних опадів за межами держави, під юрисдикцією або контролем якої він проводиться. Учасники Дого-

вору не повинні спонукати, заохочувати або брати будь-яку участь у проведенні згаданих вище вибухів.

Другим успішним кроком у сфері обмеження гонки озброєнь став договір 1967 року про принципи діяльності держав з дослідження та використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. Ним передбачається використання та дослідження космічного простору на користь та в інтересах усіх країн, незалежно від рівня їх економічного та наукового розвитку. Згідно з договором забороняється розміщення на навколосемних орбітах та встановлення на небесних тілах чи в будь-якому місці космічного простору об'єктів, що містять ядерну зброю чи іншу зброю масового знищення, розташування військових баз та проведення випробувань будь-якої зброї.[2]

Перші спроби обмеження і регламентації питання застосування ядерної зброї, виявились не достатньо результативними, оскільки: по-перше, не всі держави приєднались до названих договорів (наприклад, Франція та Китай не підписали Договір про заборону ядерних випробувань у трьох середовищах), а по-друге, зазначені міжнародно-правові акти не встановлювали жодних зобов'язань для країн, які на момент їх укладення не були ядерними.

Виходячи із цього, уже в липні 1968 року резолюцією Генеральної Асамблеї ООН було схвалено Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ), підготовлений комітетом ООН із роззброєння [3]. За умов досягнення ядерної рівноваги наприкінці 60х років ХХ століття СРСР та США також підписали зазначений договір, що з однієї сторони, стало важливим чинником у процесі обмеження ядерної зброї, а з іншої – на тривалий період встановило їх монополію у цій сфері.

Згідно положень ДНЯЗ кожна з держав учасниць цього Договору, що володіє ядерною зброєю, зобов'язується не передавати будь-кому ядерну зброю або інші ядерні вибухові пристрої, а також контроль над такою зброєю чи вибуховими пристроями ні безпосередньо, ні посередньо, рівно як і ніяким чином не допомагати, не заохочувати і не спонукати будь-яку державу, що не володіє ядерною зброєю, до виробництва або придбання у будь-який інший спосіб ядерної зброї чи інших ядерних вибухових пристроїв, а також контролю над такою зброєю чи вибуховими пристроями. Договір також передбачає, що кожна з держав-учасниць, що не володіє ядерною зброєю, зобов'язується не приймати передачі від кого б то не було ядерної зброї чи інших ядерних вибухових пристроїв. Стаття VI ДНЯЗ зобов'язувала, кожного учасника Договору, в дусі доброї волі вести переговори про ефективні заходи по припиненню гонки ядерних озброєнь.

Договори 1963, 1967 та 1968 років заборонили випробовування ядерної зброї, тим самим повинні були істотно зменшити використання ядерної зброї. Норми щодо заборони випробувань ядерної зброї і її нерозповсюдження є обов'язковим для всіх держав. В тому і полягає особливість цих норм, тому що вони стосуються не тільки сторін які беруть участь у відповідних угодах, але й всієї спільноти. Відхід від цих зобов'язань створює загрозу загальному миру і безпеці існуванню окремих держав і міжнародного співтовариства в цілому.

Декларація про державний суверенітет України, ухвалена Верховною Радою України 16 липня 1990 року, не лише створила юридичні засади для розгортання державотворчого процесу та реалізації на практиці українською нацією свого

невід'ємного права на самовизначення, а й закріпила намір України «стати в майбутньому постійно нейтральною державою, яка не бере участі у військових блоках і дотримується трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї» [4]. Таким чином, названий документ став першим нормативно-правовим актом внутрішньодержавного права України, в якому підтвердились прийняті нею в складі Радянського Союзу міжнародно-правові зобов'язання у сфері обмеження використання ядерної зброї. 24 серпня 1991 року Верховна Рада України прийняла Постанову «Про військові формування в Україні», згідно якої ухвалено рішення про взяття під свою юрисдикцію усіх розташованих на території республіки військових формувань, та про створення одного з ключових відомств – Міністерства оборони України [5]. В першу чергу зазначене положення стосувалось підпорядкування юрисдикції України військових формувань колишнього СРСР, зокрема і ядерної зброї, яка знаходилася на її території.

За умов безумовного підтвердження ядерного статусу Росії як правонаступниці СРСР, особливої актуальності для міжнародної спільноти набули наміри новостворених України, Білорусі та Казахстану щодо ядерної зброї колишнього Союзу РСР. Таким чином, «ядерне питання» стає одним із ключових в сфері зовнішньої політики України. З політичної точки зору, більшість держав, а в першу чергу Росія та США, однозначно наполягали саме на без'ядерному статусі України¹, відмова від якого могла б загрожувати міжнародною ізоляцією та навіть збройним конфліктом. Так, наприклад, блокування процесу ядерного роззброєння могло призвести навіть до виключення України із програми «Партнерство заради миру» [6].

Проте військове керівництво зазначало, що ядерна зброя є гарантією безпеки, вони стверджували, що Україна може та повинна стати великою державою, найважливішим атрибутом якої є ядерна зброя. Так, у квітні 1993 року 162 українські депутати підписали заяву, в якій вимагали визнати Україну ядерною державою, та наголосили, що без підтвердження статусу України як власника ядерної зброї, що знаходиться на території України, Верховна Рада не може приступити до остаточного розгляду Договору між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Сполученими Штатами Америки про скорочення й обмеження стратегічних наступальних озброєнь 1991 року (СНО-1) [7].

2 липня 1993 року було ухвалено Постанову ВРУ «Про основні напрями зовнішньої політики України», яка проголошувала зокрема: «Ставши через історичні обставини власником ядерної зброї, що успадкована від колишнього СРСР, Україна ніколи не санкціонує її застосування». Згідно із заявою Міністра закордонних справ України А. Зленка, наведене положення слід тлумачити як унікальний статус: «Україна не є ядерною державою, але вона має ядерну зброю» [8].

Проте, під тиском урядів США та Росії 14 січня 1994 року у Москві було підписано Трибічну заяву (від імені України, Росії та США), відповідно до якої було узгоджено графік виведення ядерної зброї з території України. Також в заяві зазначалося, що США і Росія готові надати Україні гарантії безпеки, зокрема, як тільки Договір про СНО-I набере чинності і Україна стане учасником Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держава, що не володіє ядерною зброєю. А також США та

¹ У праці «Ядерний чинник в зовнішній політиці України (1991–1996 рр.)» Д. Рафесенко висвітлює ряд причин, чому саме західним країнам та Росії було вигідне набуття Україною без'ядерного статусу.

Росія підтвердять Україні їх зобов'язання, у відповідності з принципами Заключного Акта НБСЕ, утримуватись від економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення іншою державою-учасницею НБСЕ прав, притаманних її суверенітету, і таким чином отримати будь-які переваги. Зі свого боку, Росія зобов'язалася надати Україні 100 тонн палива для АЕС на базі низькозбагаченого урану, а США – виплатити Росії за це 60 млн. дол. у рахунок майбутніх поставчань російського урану до США [9].

Таким чином, у лютому 1994 року Верховна Рада ратифікувала Угоду СНО-1, зокрема й зі статтею V Лісабонського протоколу, в якій містилися зобов'язання України приєднатися до ДНЯЗ як неядерна держава, що і відбулося 16 листопада 1994 року. [10]

Прийняте Україною рішення відмовитися від третього за потужністю у світі ядерного арсеналу та стати учасницею Договору про нерозповсюдження ядерної зброї у статусі неядерної держави стало знаковою подією на міжнародній арені, дієвим внеском нашої країни у глобальний процес ядерного роззброєння та сприяло зміцненню міжнародного режиму ядерного нерозповсюдження. Необхідно констатувати і той факт, що це рішення приймалось під надзвичайним тиском з боку міжнародної спільноти і ряду країн, погрози застосування санкцій, міжнародної ізоляції.

У той же час, Будапештський меморандум від 5 грудня 1994 року, підписаний Україною, США, Росією та Великою Британією, включив важливі гарантії суверенітету та безпеки України. Гарантами безпеки України згідно з меморандумом виступили Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії та Сполучені Штати Америки. Згідно першого пункту країни-гаранти підтверджують Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного акта НБСЕ, поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони України. В 2п. та 3п. зазначається що країни-гаранти підтверджують їх зобов'язання утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України, а також зобов'язуються згідно з принципами Заключного акта НБСЕ утримуватись від економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення Україною прав, притаманних її суверенітету, і таким чином отримати будь-які переваги.

Меморандум також передбачає, що якщо Україна стане жертвою акту агресії або об'єктом погрози агресією з використанням ядерної зброї то держави-гаранти зобов'язуються домагатися негайних дій з боку Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй з метою надання допомоги Україні як державі-учасниці ДНЯЗ, що не володіє ядерною зброєю.

Одним із найважливіших пунктів договору можна назвати шостий, який передбачає що Україна, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки будуть проводити консультації у випадку виникнення ситуації, внаслідок якої постає питання стосовно цих зобов'язань. [11] Франція та Китай свої гарантії безпеки так і не надали.

Країни, які підписали зазначений Меморандум, вперше в міжнародній практиці взяли на себе політичні зобов'язання такого роду. Однак, ключова проблема Будапештського меморандуму полягає в тому що він не є міжнародним договором та не має юридично зобов'язуючої сили: парламенти країн-гарантів його не ратифікували.

Зобов'язання країн-гарантів не виходять за рамки, передбачені Статутом та резолюціями ООН, Заключним актом НБСЄ, ДНЯЗ для будь-якої іншої країни. Меморандум фіксує лише декларативні положення, що повторюють положення документів ООН, які надають гарантії безпеки неядерним державам.

Єдина новела в Будапештському меморандумі – це те, що країни-гаранти зобов'язані юридично розпочати консультації на вимогу України. Отже, можна стверджувати, що у випадку загрози національній безпеці України практично єдиною гарантією буде лише можливість провести відповідні консультації.

Підписавши Будапештський Меморандум і ліквідувавши у визначений період часу всю ядерну зброю, що знаходилася на території України, наша держава послідовно і неухильно дотримувалася і дотримується свого зобов'язання – не приймати, не виробляти і не набувати такої зброї. Тому цілком доцільно, виходячі із останніх подій які відбуваються в світі, розгляд питання надання без'ядерному статусу України «реальних гарантій» безпеки все ще не втратив актуальності. Тому, 12 травня 2010 року Комітет ВР у закордонних справах схвалив проект постанови про Заяву Верховної Ради України «Без'ядерному статусу України – реальні гарантії», в якій визначено необхідність перегляду Будапештського меморандуму 1994 року і юридичного закріплення зобов'язань членів ядерного клубу щодо гарантування безпеки України. [12].

Зростання після підписання Будапештського Меморандуму кількості держав які ідентифікують себе ядерними та розвиток подій у всьому світі, що засвідчує тенденцію до їх потенційного збільшення, підтверджують нагальну необхідність зміцнення режиму нерозповсюдження ядерної, а також інших видів зброї масового знищення. Це викликає законне занепокоєння і становить загрозу безпеці як у глобальному вимірі, так і окремих держав, насамперед без'ядерних, особливо тих, які взяли на себе зобов'язання стосовно нерозповсюдження ядерної зброї. Особливо це стосується України, яка безпрецедентно відмовилася від ядерної зброї, тим самим подавши приклад іншим країнам, але наслідників такого вчинку до сьогодні так і не знайшлося.

Доречно буде згадати вислів колишнього президента Франції Шарля де Голля, який писав те, що держава, яка не володіє ядерною зброєю, коли інші володіють цією зброєю, не володіє власною долею. Тому не можна ігнорувати того факту, що Україні вкрай необхідне сьогодні підтвердження гарантій безпеки, упевненість в тому, що ці гарантії будуть дотримуватися. Ситуація в Європі, радикально змінилася після анексії Криму, війни на сході України, визнання незалежності Косово та після війни в Грузії. А постійні військові конфлікти на Близькому Сході та нещодавня заява лідера Північної Кореї — все це підриває мир та стабільність у світі, і людство постійно живе на межі війни. Саме тому сьогодні, за великим рахунком, жодна держава не може бути впевненою в тому, що її кордони будуть лишатися непорушними.

Тому питання національної безпеки як ніколи є дуже актуальним для України. Не сприяє безпеці й те, що в Україні не оформлені кордони з трьома сусідніми державами, які раніше входили в Радянський Союз, — Білоруссю, Молдовою і Росією. У 2003 році ця ситуація вже призвела до українсько-російської кризи навколо острова Коса Тузла. Саме в цей час почалася хвиля розмов про поновлення ядерного статусу України, так як країна-гарант, Росія, порушила I пункт Будапештського Меморандуму, в якому чітко зазначено, що Росія зобов'язується поважати незалежність

і суверенітет та існуючі кордони України. І в майбутньому конфлікт щодо о. Тузла може набрати нових обертів, так як в Росії досі не визнають цей острів українською територією і відмовляються підтвердити адміністративний кордон у Керченській протоці, який існував ще за радянських часів. [13]

Тому можна сміливо стверджувати, що тон російської політики несумісний з духом Будапештського меморандуму. Підтвердженням цього є той факт, що після конфлікту о. Тузла, Україна зустрілася як з політичним так і економічним тиском з боку Росії, який вилився у так звані «газові» та «молочні війни», що є прямим порушенням III пункту Будапештського Меморандуму, який виключає можливість будь-якого економічного тиску з боку ядерних держав на Україну. А регулярні спроби посадових осіб Росії піддати сумніву територіальну цілісність України, особливо Криму, тільки підігрують вищеперераховані конфлікти. А після анексії Криму, та продовження військових дій на сході України, стає зрозумілим що Будапештський меморандум не виконав головної функції – територіальної цілісності та захист суверенітету України країнами-гарантами, які лише декларували свою допомогу на папері, а як показала практика, крім консультацій, популістичних заяв та економічних санкцій по відношенню до Росії, нічого більше країни-гаранти Україні не дали.

Але загроза національній безпеці України надходить не лише зі сторони Росії, адже цілком ймовірно що може виникнути територіальний конфлікт і з Румунією. Так як останніми роками Бухарест масово надає румунське громадянство жителям Чернівецької та Одеської областей [14]. Не можна виключити, що через кілька років Румунія висуне територіальні претензії Україні, як це вона не так давно робила щодо о. Зміїного.

Також не вселяє впевненості у державному суверенітеті України й той факт, що країна-сусід, Російська Федерація, у 2010 році прийняла нову військову доктрину, яка дозволяє і в той же час виправдовує застосування Росією військових сил за межами федерації. Військова доктрина також передбачає можливість превентивних ядерних ударів. А один із її пунктів гласить, що ядерна зброя може бути застосована і в локальному конфлікті: головним критерієм є наявність критичної загрози для національної безпеки Росії та її громадян, і навіть тих хто проживає поза Росією. [15]

Нову військову доктрину можна розглядати як засіб тиску на інші країни, в тому числі і на Україну. А саме формулювання доктрини дає підстави припустити, що Росія може застосувати ядерну зброю, і проти України, зокрема, на випадок певного конфлікту, або, якщо того буде вимагати ситуація, у випадку порушення прав громадян Росії. І слабкою втіхою може слугувати те, що Москва, підписуючи Будапештський Меморандум, зобов'язувалася в пункті V не застосовувати ядерну зброю проти держави — учасника ДНЯЗ. Але Росія вже неодноразово порушувала даний Меморандум, тому надію на виконання V пункту з боку країни-гаранта, можна сміливо піддавати сумніву.

Така можлива участь стосується не лише України, а й інших країн колишнього Радянського Союзу, та тих країн де проживають громадяни Російської Федерації. Але причиною чому Україну дана проблема стосується більш гостріше, ніж інших країн, полягає у тому, що за останнім переписом населення України, яке відбулося в 2001 році, на території України офіційно проживає більше 8 мільйонів росіян, а це 17,3% всього населення України, а у Криму частка росіян по відношенню до етнічного

населення сягала позначки більше 58%. Все це зробило автоматично Україну країною з найбільшою діаспорою росіян у світі [16]. Тому сьогоднішня Україна є нагальним прикладом для всього світу, коли може знову виникнути ситуація, в якій українське керівництво прийме рішення, що не сподобається Кремлю, і Росія миттєво влаштує провокацію, або сутички – що стане приводом для втручання, як це вже було в Криму та на Донбасі.

Проаналізувавши вищеперераховані проблеми щодо виконання і порушення Будапештського Меморандуму можна зробити висновок, що теперішній статус Меморандуму вже не є достатнім для забезпечення національної безпеки України. Так як у жодному згаданому конфлікті України з Росією ні США ні Великобританія, ні тим паче Росія, які згідно Меморандуму, є країнами-гарантами, ніяким чином не реагували, тим самим забувши свої зобов'язання, а юридично не зобов'язуючий характер документа дозволяв зберігати їм обличчя.

Натомість, на нашу думку, Меморандум повинен був включити більш дієві гарантії національної безпеки Україною. Тому, вважаємо за необхідне укладення двосторонніх договорів зі США, Росією, Великою Британією, Францією та Китаєм про негайну повномасштабну військову допомогу Україні в разі збройної агресії проти України. У такому випадку договірні держави взяли б на себе дійсні міжнародно-правові зобов'язання, які згідно з принципом *pacta sunt servanda* підлягали б безумовному виконанню, а не обмежувались лише політичними заявами. З іншої сторони, політичні гарантії можуть мати лише допоміжний характер, у той час як у сфері безпеки та роззброєння основну роль відіграють імперативні норми міжнародного права.

На сьогодні Україна опинилася у доволі скрутному становищі: країна не входить у жодну з двох військово-політичних організацій у Європі — ні в НАТО, ні в ОДКБ, а територія України, завдяки її розмірам та багатим ресурсам в майбутньому може стати фактично полем зіткнення інтересів основних геополітичних гравців. А відмовившись від ядерної зброї Україна втратила найефективнішу з усіх поки що створених людством систем безпеки. І ситуація була б ще не настільки критична, якщо б Україна мала сильну армію і модернізовану техніку. Але реалії засвідчують те, що в Україні одне із найнижчих фінансування Збройних Сил в Європі, а також найменша кількість військовослужбовців по відношенню до населення країни, що робить нашу армію небоєздатною. Тому питання ядерної зброї знову стає актуальним для України, виходячи й з тих міркувань що ДНЯЗ не виконав головну свою задачу – нерозповсюдження ядерної зброю. Так як з часу підписання договору кількість країн що володіють ядерною зброєю тільки зростає, і цей процес ризикує повністю вийти з під міжнародного контролю.

Тому постає питання, чому Україна повинна виконувати даний договір, в той час як інші країни їм нехтують, коли певні країни власними діями на світовій арені прагнуть маніпулювати як положенням договору так і терпимістю міжнародної спільноти, якщо Україна має всі можливості і засоби повернути собі ядерний статус.

Таким чином, в першій половині 1990- х рр. Україна зробила серйозну заяву на набуття ядерного статусу. Проте політичний тиск з боку великих держав на Україну не залишив жодних шансів на реалізацію її ядерних амбіцій. А відмова від третього у світі за потужністю ядерного потенціалу призвела до найкрупнішого про-

грашу в зовнішній політиці України, значно знизивши її можливу роль, як в регіоні, так і в світі. Проте й досі це безпрецедентне рішення не отримало адекватної оцінки у світової спільноти, а досвід України не став прикладом для наслідування, а навпаки набрав нових обертів розповсюдження ядерної зброї.

В результаті політики «без'ядерності» України значно знизився інтерес до нею з боку Заходу, вона стала більш уразливою перед Росією. Одночасно були втрачені ціла галузь в господарському комплексі, значні матеріальні засоби, знищена або залишена унікальна та дорога інфраструктура.

Тому сьогодні Україні треба виходити з сучасних геополітичних тенденцій. По-перше з огляду на міжнародне право ми маємо повне право обирати той шлях захисту своїх національних інтересів який вважаємо за потрібне. Тому у разі не підписання двосторонніх договорів зі США, Росією, Великою Британією, Францією та Китаєм про негайну повномасштабну військову допомогу Україні в разі збройної агресії проти України, Україна повинна вийти з ДНЯЗ, посилаючись на X пункт Договору, який дозволяє це зробити. Для цього Україні треба лише за три місяці повідомити про такий вихід всіх Учасників Договору і Раду Безпеки ООН. І на протязі 2-3 років відновити ядерний статус, а саме тактично ракетно-ядерний арсенал держави, який буде слугувати найкращим гарантом її безпеки.

По-друге ядерна зброя є фактором «непрямої дії, політичної зброї». Так як володіння ядерною зброєю певною мірою здійснює вплив на регіональний статус держави. Крім того, підвищення потенційних військових можливостей держави стримує розвиток регіональних конфліктів. За висловами М. Тетчер саме наявність ядерної зброї, як фактору стримування зіграло вирішальну роль у протистоянні у «холодній війні» між заходом і СРСР.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі та під водою
2. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла від 27.01.1967
3. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року // Офіційний вісник України офіційне видання від 23.03. 2007 р., № 18, стор. 163, стаття 750, код акту 39050/2007
4. Відомості Верховної Ради УРСР від 31.07.1990 1990 р., № 31, стаття 429
5. Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 17.09.1991, № 38, стаття 506
6. Сергій ОМЕЛЯНЮК «Політико-правові акти, що визначили без'ядерний статус України» Віче №9, 2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1985/>
7. Скачко В. Занадто багато суперечностей. Без'ядерний статус України, як і раніше, проблематичний // Незалежна газета. – 1993. – 27 квітня.
8. Несмянович Р., Прокопенко С. Вранці – гроші, ввечері – роззброєння. Український парламент продовжує наполягати на гарантіях // Червона зірка. – 1993. – 9 липня.
9. Офіційний вісник України офіційне видання від 20.11.2006р., № 45, стор. 343, стаття 3056, код акту 37807/2006

10. Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 31.05.1994 1994 р., № 22, стаття 147
11. Офіційний вісник України офіційне видання від 02.03.2007 2007 р., № 13, стор. 123, стаття 507, код акту 38832/2007
12. Юлія Цифра «Уран віддаємо... А про вихід із ДНЯЗ говоримо», Віче №11, 2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2032/>
13. МИД РФ: правовой статус острова Тузла остается неопределенным [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ria.ru/politics/20050713/40904256.html>
14. «20% населення Буковини «продалося» Румунії за паспорти цієї країни» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.newsru.ua/ukraine/11jun2012/romy.html>
15. Военная доктрина Российской Федерации (2010) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://news.kremlin.ru/ref_notes/461
16. Государственный комитет статистики Украины «Всеукраинская перетесь населения 2001» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/rus/results>

Веселовський Б.А

студент II курсу Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Недвецький Д.Г

студент II курсу Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: **Попко В.В**

доцент кафедри порівняльного та європейського права
Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка, к.ю.н.

ОСОБЛИВОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ГРУЗІЇ ПІСЛЯ РОЗПАДУ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

Ключові слова: місцеве самоврядування, сакребуло, гамгеоба

Майже четверть століття тому, коли розпався Радянський Союз та союзні республіки проголосили себе незалежними, реформи почалися саме з політико-правової системи. Ці країни розуміли необхідність викорінення радянського тоталітарного минулого та за досить короткий час побудови нової демократичної держави, але дана задача є не можливою без ефективного місцевого самоврядування.

Відповідно до ст.3 Європейської хартії про місцеве самоврядування «місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи» [1].

На даний час, усі колишні республіки Радянського Союзу (окрім, Узбекистану) закріпили право на місцеве самоврядування та визначили порядок та органи, якими воно здійснюється [2, 43].

Україна, Молдова та Грузія — країни, що йдуть до спільної мети, а саме отримання членства в Європейському Союзі, повинні реформувати механізм місцевого самоврядування, адже це одна з найважливіших умов європейської спільноти. За результатами проведеної Центром Стратегічних Досліджень та Розвитку Грузії роботи у рамках проекту «Підтримка участі громадян у місцевому управлінні в країнах Східного Партнерства» в 2012 році, існуюча суспільно-політична система та умови виявилися помірно сприятливими для участі громадян у роботі органів місцевого самоврядування. За шкалою від 1 до 6, Грузія отримала найвищі показники (3,8) серед інших країн, зокрема Азербайджану (2,4), України (3,5), Вірменії (2,9), Молдови (3,7). Факторами, які вплинули на результати, на думку дослідників, – це розвинутий громадянський сектор та місцеві ЗМІ, а також сприятливе законодавство. На жаль, в інших опитуваннях результати Грузії були не такими позитивними (зокрема, за оцінкою механізмів та форм прямої демократії

країна отримала вже 3,7 з 6), але все одно найбільші серед інших досліджених держав[3].

Саме тому ми вважаємо за потрібне розглянути особливості місцевого самоврядування Грузії як взірця для інших країн Східного партнерства.

Відправною точкою становлення місцевого самоврядування в Грузії вважається 1080 рік, коли в Тбілісі було створено інститут старійшин (Тбілелі беребі). За монгольського, турецького та перських завоювань, інститут місцевого самоврядування зводиться нанівець та майже взагалі не згадується. Після приєднання Грузії до Російської імперії, країною управляла спочатку військова, а потім цивільна російська адміністрація з 1801 по 1829 рр. В 1841 році в Тбілісі було запроваджено обмежене самоуправління під контролем генерал-губернатора російської адміністрації. В 1865 році грузинські села почали проводити селянські збори, яких до 1917 року було проведено майже 700. Їхньою особливістю було те, що в них брали участь лише старійшини сел.

В 1874 році була проведена муніципальна реформа, відповідно до якої відбулося створення в Тбілісі, Кутаїсі та Батумі виборних місцевих рад (сататбіро). Місцева адміністрація обиралася представницькими органами; мера обирала міська рада, а сільського голову (мамасахлісі) – сільські збори.

Перша дійсна спроба формування муніципалітетів на основі демократичної системи була зроблена в період існування Грузинської Демократичної Республіки (1918-21 рр.). В 1919 році були проведені перші муніципальні вибори (ероба) і почалося формування системи місцевого самоврядування. Цей процес припинився в результаті агресії з боку більшовицької Росії в 1921 році. У радянський період (1921-1990 рр.) в Грузинській Радянській Соціалістичній Республіці існували формально обрані ради на місцевому, районному, обласному та республіканському рівнях, але вони не грали ніякої політичної ролі у житті країни. Разом з тим, за радянським законодавством, ради всіх рівнів мали однакові права і обов'язки, не було ніякого поділу компетенцій між рівнями. Після одержання незалежності, нормативно-правову базу про місцеве самоврядування вінчає Конституція Грузії від 1995 року (зі змінами від 1.12.2013 року), у якій місцевому самоврядуванню присвячена окрема глава 7, де в п.1 ст.101 говориться, що «порядок створення і діяльності представницьких і виконавчих органів місцевого самоврядування визначається законом. Виконавчі органи самоврядування підзвітні представницьким органам самоврядування». Дана норма має явний бланкетний характер та відсилає нас до Кодексу про місцеве самоврядування, що був прийнятий 5.02.2014 року.

Міське самоврядування у Грузії представлено сакребуло – представницьким органом села, громади, селища тощо, яке не входить до складу муніципалітету. Місцеві сакребуло обираються громадянами шляхом прямих, загальних, рівноправних, таємних виборів, що є реалізацією статті 2 Кодексу про місцеве самоврядування Грузії. До складу такого органу входять голова, секретар та голови різних комісій. Більше того, Сакребуло формує виконавчий орган, який має назву Гамгеоба, та до 2014 року мав право призначати його голову, Гамгебелі, на основі неупередженого професійного конкурсу. Після внесених змін до Виборчого кодексу Грузії, голову Гамгеоба почали обирати шляхом прямих виборів.

Особливості місцевого управління міста Тбілісі до 2014 року було визначено законом «Про столицю Грузії — Тбілісі». Нині ж дане питання врегульовано розділом III Кодексу місцевого самоврядування Грузії, відповідно до ст.65 даного Кодексу «місцеве самоврядування в Тбілісі здійснюється за допомогою представницького органу Тбілісі – Сакребуло Тбілісі і системи виконавчих органів Тбілісі – Гамгеоба та Гамгелелі Тбілісі» [4]

Важливим аспектом даної теми також є вибори до органів місцевої влади Грузії. Згідно із законодавством Грузії, в сакребуло до 2014 року обиралися 37 депутатів, з яких 25 є представниками партії – переможниці, а ще 12 – ті, хто балотувалися за одномандатним округом. На сьогоднішній день, громадяни обирають 15 депутатів за пропорційною системою, 15 – за мажоритарною. Важливим буде відзначити те, що в сакребуло міст, населення яких більше 75000 чол., за пропорційною системою на останніх виборах в червні поточного року обиралися 15 членів за пропорційною системою, а 10 – за мажоритарною, а в містах, де кількість мешканців менша за 75000 – 10 депутатів за пропорційною системою, та лише 5 – за мажоритарною. Найбільша кількість членів Сакребуло в Тбілісі: тут обирають 25 депутатів за пропорційною та ще 25 – за мажоритарною системою. Відсотковим бар'єром на муніципальних виборах є показник в 5% для політичних партій. (В Тбілісі – 4%). Взагалі, на рівні муніципалітетів, кількість обраних за одномандатним округом до місцевої ради на цьогорічних виборах залежала від розмірів адміністративно – територіальної одиниці, тобто від кількості створених такого роду округів.

Як було вже відзначено, до 2014 року голови місцевих адміністрацій (Гамгеоба), призначалися місцевими сакребуло на основі конкурсу. Але вже на останніх виборах, проведених в червні, громадяни отримали право обрати 59 голів таких адміністрацій. На посаду Гамгелелі претендували 256 кандидатів.

Так само, як і Гамгелелі, мери міст раніше призначалися Сакребуло. Із внесенням змін до Виборчого Кодексу, мери тепер обираються шляхом прямого голосування на 4 роки. В червні цього року за цей пост боролися 84 кандидати у 12 містах, в тому числі Тбілісі. У столиці перемогу здобув представник партії «Грузинська Мрія» Давід Нарманія, отримавши 73,51% голосів у другому турі.

Нарівні з демократичним процесами та «європеїзацією» життя Грузії цікавим є питання участі громадян у процесі прийняття рішень по справах місцевого значення. На превеликий жаль, позитивного тут не зовсім багато. Ментальні, культурні, економічні фактори перешкоджають нормальному розвитку органів місцевого самоврядування.

Велика кількість досліджень вказує на дуже низький відсоток зацікавленості та участі громадян у процесі місцевого самоврядування. Згідно з проведенням дослідження «Public opinion about local government in Georgia», організованим фондом «Відкрита спільнота – Грузія» в 2011 році, рівень зацікавленості та участі у процесах органів місцевого самоврядування був дуже низький. З 1500 респондентів, тільки 3% опитаних брали участь у таких процесах у Тбілісі, у містах, з населенням більше 50000 – 6%, менше 50000 – 4%, а в селах – 10%. Також, у тому ж році рівень пріоритетності населення у формуванні місцевих бюджетів складав лише 10%.

Таким чином, в Грузії, як і в більшості пострадянських країн, місцеве самоврядування переживає етап становлення, хоча слід відмітити той факт, що саме ця

країна найбільше просунулася у справі розвитку органів муніципалітету, що є результатом наближення до європейських стандартів. Причинами низької зацікавленості та участі громадян у місцевому управлінні, науковці називають:

Низький рівень інформованості населення про діяльність органів місцевого самоуправління;

Неефективність механізму участі у таких процесах;

Відсутність політичної та владної волі органів місцевого самоврядування.

Але хочеться вірити, що ця країна, так само як і Україна та Молдова подولاють усі труднощі на шляху демократичних перетворень та стануть у майбутньому авангардною трійкою Європейського союзу

Список літератури:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – 1985. – Режим доступу до ресурсу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
2. Муніципальне право зарубіжних країн: Навч. посіб.: У 3 ч. / [За заг. ред. проф. П.Ф.Мартиненка]. – К.: Знання України, — Ч.1—2006.—148 с.
3. Участие граждан в местном самоуправлении в странах Восточного Партнерства: сравнительный анализ [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.alda-europe.eu/newSite/public/doc/496-Report-on-CP-in-EaP-Countries-RUS.pdf>.
4. Кодекс про місцеве самоуправління [Електронний ресурс] // Законодательный вестник Грузии. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://matsne.gov.ge/index.php?option=com_ldmssearch&view=docView&id=2244429&lang=ru#.

КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Ключевые слова / Keywords: местное самоуправление / local government, государственное управление / public administration, двойственная модель / the dual model

Конституция Республики Казахстан (РК) (1995 г.) признает местное самоуправление, обеспечивающее самостоятельное решение населением вопросов местного значения.

Ранее, до внесения изменений и дополнений от 21 мая 2007 г., Конституция РК отделяла местное самоуправление от местного государственного управления. Так, п. 2 ст. 89 устанавливал, что местное самоуправление осуществляется населением непосредственно путем выборов, а также через выборные и другие органы местного самоуправления в сельских и городских местных сообществах, охватывающих территории, на которых компактно проживают группы населения. Таким образом, подчеркивалось, что местное самоуправление вообще и органы местного самоуправления в частности отделены от органов государственного управления, в том числе от местного государственного управления [1]. Все это означало, что органы местного самоуправления не входят в систему государственных органов. Иными словами, местное самоуправление не могло осуществляться государственными органами. 21 мая 2007 г. в Конституцию РК были внесены поправки, в том числе и по вопросам местного самоуправления. В редакции 2007 года Конституция РК устанавливает, что местное самоуправление осуществляется населением непосредственно, а также через маслихаты и иные органы местного самоуправления, а также местными исполнительными органами, подчиненными государственным органам РК.

Конституция РК содержит раздел VIII, который называется «Местное государственное управление и самоуправление». Особенность данного раздела Конституции РК заключается в том, что нет четкого разграничения между понятиями «государственное управление» и «местное самоуправление». На практике все это приводит к тому, что весь потенциал местного самоуправления не может никак быть задействован в полном объеме. Также статья 87 Конституции РК содержит норму, в которой говорится, что «местные исполнительные органы входят в единую систему исполнительных органов Республики Казахстан, обеспечивают проведение общегосударственной политики исполнительной власти в сочетании с интересами и потребностями развития соответствующей территории»[2].

Местное самоуправление в Казахстане регулируется также Законом РК от 23 января 2001 г. № 148-II «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан». В первой статье данного акта дается определение «местному самоуправлению» и «местному государственному управлению». В соот-

ветствии с Законом № 148-II под местным самоуправлением понимается «деятельность, осуществляемая населением непосредственно, а также через маслихаты и другие органы местного самоуправления, направленная на самостоятельное решение вопросов местного значения под свою ответственность, в порядке, определяемом» законом, а под местным государственным управлением – «деятельность, осуществляемая местными представительными и исполнительными органами в целях проведения государственной политики на соответствующей территории, ее развития в пределах компетенции, определенной» законами РК, а также являющимися ответственными за состояние дел на соответствующей территории[3].

Законом к органам местного самоуправления отнесены маслихаты, которые избираются населением соответствующих административно-территориальных единиц сроком на пять лет. Так же Конституция РК и Закон РК № 148-II относят к местному исполнительному органу акимат, представляющий собой коллегиальный орган, возглавляемый акимом, осуществляющий в пределах своей компетенции местное государственное управление и самоуправление на соответствующей территории. К тому же в законе определено, что аппарат акимата является «государственным учреждением». Это доказывается такими положениями Конституции РК, что «местные исполнительные органы входят в единую систему исполнительных органов Республики Казахстан». Данная норма содержится и в Законе № 148-II. К тому же акимы являются представителями Президента РК и Правительства РК. Несмотря на то, что на местах действуют выборные органы населения – маслихаты, пользующиеся некоторой самостоятельностью, реальная власть все же принадлежит акимам (должностным лицам акиматов).

Таким образом, исходя из вышеизложенного, следует, что Республике Казахстан свойственна двойственная модель местного самоуправления.

Литература

1. А. Г. Гладкова. Конституционные основы местного самоуправления в Республике Казахстан // Вестник Челябинского государственного университета. – 2013. – № 5. С. 15;
2. Конституция Республики Казахстан. Принята всенародным голосованием 30 августа 1995 г. (с изменениями на 02.02. 2011 г.) // СПС «Гарант»;
3. Закон Республики Казахстан от 23 января 2001 года № 148-II «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан» (с изменениями на 07.11.2014 г.) // СПС «Гарант».

Кунаккузин А.А.

Студент 4 курса Стерлитамакского филиала
ФГБОУ ВПО «Башкирский государственный университет»
(Научный руководитель – ст. преподаватель *Ишмухаметов А.Х.*)

КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В СОЕДИНЕННЫХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Ключевые слова / Keywords: местное самоуправление / local government, концепция / conception.

Местное самоуправление Соединенных Штатов Америки играет громадную роль в общественно-политической жизни страны. В США на службе в органах местного самоуправления занято более половины всех работников управленческого персонала и около 40 % бюджетных доходов государства.

В Соединенных Штатах Америки действует англосаксонская модель самоуправления, обладающая следующими особенностями:

Система местного самоуправления в Соединенных Штатах Америки представляет собой сложное, многоуровневое явление, которое строится на основе административно-территориального деления, а это значит, что система местного самоуправления в разных штатах различна. Система местного самоуправления прямо не подчиняется государственной власти, обладает широкой децентрализацией и определенной независимостью муниципалитетов от центрального правительства и даже от правительства штатов. Статус, функции и система местного управления устанавливаются на уровне штатов, так как в Конституции США 1787 года отсутствуют нормы, регулирующие напрямую местное самоуправление. Нормы о местном самоуправлении присутствуют в Конституциях штатов и в них установлено довольно разнообразное административно-территориальное деление и системы местного самоуправления. Имеются штаты, конституции которых содержат небольшое количество подобных норм, в которых, обычно, указаны лишь ограничения местных властей. Есть штаты, конституции которых, напротив, подробно регулируют внутреннее устройство муниципалитетов и условия деятельности самоуправления [1].

Так, например, в статье 89 Конституции штата Массачусетс 1780 года закреплено право народа на местное самоуправление, указан порядок принятия местных хартий, определена компетенция местных органов управления, а также основные полномочия законодательного органа штата в отношении местного управления.

В Конституции штата Иллинойс 1970 года дано определение “муниципалитетов” и “территориальных единиц местного самоуправления”, порядок определения границ местного самоуправления и полная информация о местных органах самоуправления.

Также кроме конституций, правовой статус муниципалитетов определяется текущим законодательством штатов и муниципальными хартиями – документами, в которых содержатся все нормы, регламентирующие деятельность соответствующих муниципальных образований. Законы штатов о местном самоуправлении обычно

содержат схемы – рекомендации вариантов местного самоуправления [2]. Хартии муниципалитетов устанавливают и контролируют полномочия, права и обязанности муниципалитетов, и являются основным законом корпорации. При отсутствии определенных ограничений в конституции, законодательные органы штата вправе принимать, изменять и отменять данные хартии. Муниципалитет может получить от штата право на осуществление своих полномочий на основе принципа самоуправления (*home rule*) и впоследствии может самостоятельно, без вмешательства штата разрабатывать, принимать и при желании изменять свою хартию, а также обладать всеми полномочиями самоуправления, кроме ограничений, которые установлены в конституции штата и в его обычном законе.

Также, очень важен принцип “правило Диллона”, согласно которому любое разумное, справедливое, существенное сомнение в наличии того или иного полномочия трактуется судами против муниципальных корпораций и спорные положения отрицаются [3].

Нужно также отметить, что штаты конституционно уполномочены решать вопросы, связанные с местным самоуправлением. По этому поводу, известный американский специалист в области муниципального управления Ч. Адриан отмечает, что с конституционной точки зрения, местные органы составляют часть органов власти штата. Общины не имеют конституционного права на самоуправление, все их полномочия юридически исходят от штата. «Органы местного управления – креатура штата подвластны его решениям, устанавливающим обязательства, привилегии, полномочия, ограничения для местных единиц» – пишет Ч. Адриан.

Нельзя оставить без внимания тот факт, что также и федеральные власти устанавливают прямые и непосредственные контакты с муниципалитетами, в основном в экономической сфере, через систему федеральных займов и субвенций – субсидий специального назначения. Субвенции, выделяемые муниципалитетам федеральным бюджетом, являются основным вовлечением органов местного управления в сферу федерального регулирования.

Все вышесказанное позволяет сделать вывод о том, что на развитие местного самоуправления в США повлияли идеи общественной и государственной теорий самоуправления.

Литература

1. Крупорницкая И.А. Организация самоуправления в США // Вестник Мурманского государственного технического университета. – 2001. – № 2. – С. 237.
2. Марышев А.А. Вопросы взаимодействия государственной власти и органов местного самоуправления (на примере опыта США) // Управленческое консультирование. – 2007. – № 4. – С. 20.
3. Дроботенко И.И. Зарубежные модели местного самоуправления: опыт для России // Журнал « Власть». – 2010. – № 1. – С. 119.

КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ЯПОНИИ

Ключевые слова / Keywords: местное самоуправление / local government, концепция / conception.

Япония в относительно краткий период времени после Второй мировой войны создала новую эффективную систему местного самоуправления. Первые источники, заложившие современное местное самоуправление Японии были Конституция 1947 года, содержащая в себе специальную главу об общих положениях местного самоуправления, и Закон о местном самоуправлении от 17 апреля 1947 года № 67.

Японский исследователь Кудзэ Кимитакэ выделяет несколько наиболее существенных этапов и проблем в период их возникновения, которые прошла систем местного самоуправления от своего создания до наших дней. Первый этап 1947-1956 годы, на данном этапе происходило становление гражданского общества и формирование местных общин. На втором этапе 1956-1973 г. была характерна частая смена политики под давлением гражданского общества. Третий этап с 1975 года, считается самым продолжительным, так как продолжает свое существование и на сегодняшний день.

Изучение мирового опыта позволило японцам создать уникальную систему, включающую в себя основные элементы англосаксонской и французской моделей местного самоуправления, что позволяет некоторым исследователям характеризовать ее как «смешанную», или гибридную [1]. Огромную роль в развитии современной системы местного самоуправления Японии сыграла Конституция 1947 года. Она определила основные принципы новой системы, в которой основополагающим стал принцип местной автономии, закрепленный в статье 92: положения в отношении организации и работы местных органов публичной власти устанавливаются законом в соответствии с принципом местной автономии.

В Японии действует двухступенчатая иерархическая система территориально-административных образований: верхнюю ступень образуют префектуры, нижнюю – муниципалитеты к которым относятся города, поселки, сельские общины. В префектурах исполнительной властью руководят – губернаторы, в городах – мэры, а в поселках и деревнях – старосты. Губернаторы и мэры признаются в качестве органов самоуправления, но в тоже время и в качестве органов государственной власти, так как некоторые задачи возложены на него центральными органами.

Отношения государственной власти страны и местного самоуправления регулируются Законом о местном самоуправлении от 17 апреля 1947 года № 67, исходя из данного закона, каждому уровню свойственна своя компетенция, а взаимоотношения между разными уровнями устанавливаются законодательными актами. Значительное влияние на развитие системы местного самоуправления оказали мощные

тенденции регионализации. В 2007 году был принят закон о децентрализации регионов, в результате чего произошло значительное разграничение полномочий местных и центральных властей в пользу местного самоуправления. Фактически вмешательство центральных органов власти в местные дела было сведено к минимуму. В настоящее время для роста финансовых и административных ресурсов на местах и решения назревших проблем японского общества, города, поселки и деревни могут объединяться в более крупные муниципальные образования [2]. Данные преобразования активно поддерживаются правительством. Таким образом, повышается эффективность самоуправления на местном уровне.

Органам местного самоуправления поручается самостоятельное решение вопросов относящихся к их компетенции. Они должны разрабатывать различные программы развития своих территорий, проявлять внимание к созданию и поддержанию в хорошем состоянии нужной для жизнедеятельности населения инфраструктуры, принимать участие в решении вопросов местного образования, здравоохранения, помогать местному предпринимательству, поддерживать сельскохозяйственное производство, контролировать отношения в сфере труда. Помимо задач, касающихся функций местного самоуправления, главам местных администраций поручается часть работ, относящихся к компетенции государственных органов за счет средств государственного бюджета. За осуществление этих работ установлена жесткая ответственность перед министрами кабинета глав местных администраций [3]. Но с другой стороны, главы органов местного самоуправления имеют право прекратить или не исполнять распоряжения центральных ведомств на своих территориях, если они нарушают установленные законом нормы.

Исходя из выше сказанного, для Японии свойственен смешанный тип местного самоуправления. В свою очередь Закон о местном самоуправлении подробно регламентирует структуру, внутреннюю организацию, полномочия органов местного самоуправления. На различных этапах своего развития система местного самоуправления Японии приходила в упадок, что было связано с централизацией власти в руках правительства, но на сегодняшний день в Японии принято множество нормативных актов, которые четко разграничивают деятельность органов местного самоуправления и органов государственной власти Японии.

Литература

1. Мацусита К. Тихо дзити, дзукай (Местное самоуправление в схемах и таблицах). – Токио, 2010. – С.32.
2. Сазонов М.А. Формирование современной системы местного самоуправления в Японии после Второй мировой войны // Журнал «Власть». – 2011. – № 8. – С. 114.
3. Сборник научных статей «Конституционное право зарубежных стран». – Москва 2012. – С. 2187.

КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Ключевые слова / Keywords: местное самоуправление / local self-government, местное управление / local government, государственная концепция / state conception.

Основные начала современной организации местного самоуправления в Великобритании складывались, главным образом, в результате муниципальных реформ XIX века. Однако их фундамент закладывался еще в средние века. Становление и эволюция местного самоуправления являлись продуктом борьбы за власть и влияние в обществе, борьбы идеологий. Теоретические основы учения о местном самоуправлении были заложены в трудах выдающихся ученых, таких как И. Бентам, П.М. Слоу, Д.Гарнер, Р.Гнейст. Во всем мире рано или поздно приходили к идее местного самоуправления.

В Великобритании существует англосаксонская модель местного самоуправления, которая характеризуется глубокой автономией местных органов и отсутствием на местах специальных государственных уполномоченных, контролирующих органы местного самоуправления.

В состав Британского государства, официально именуемое Соединенным Королевством Великобритании и Северной Ирландии, входят 4 историко-географических района, имеющих некоторые особенности в системе управления, – Англия, Уэльс, Шотландия и Северная Ирландия. По законам о местном управлении 1972 и 1985 гг. Англия, Уэльс, Шотландия и Северная Ирландия, а также британская столица при некоторых общих чертах управляются по-разному.

Великобритания относится к числу стран с развитой системой местного самоуправления. Ее структура устанавливается в целом ряде законодательных актов, из которых наибольшее значение имеют Акт о местном управлении 1972 г., Акт о местном управлении 2000 г., а также Акты о местном управлении Шотландии и Уэльса 1994 г. с последующими изменениями.

Одной из особенностей местного управления является государственная концепция, согласно которой местные органы власти являются по своим функциям “агентами” центральных ведомств, оказывающими услуги населению в соответствии с общенациональными стандартами и под общенациональным руководством. Система местного управления, таким образом, рассматривается как осуществление публичной власти на местном уровне. Круг полномочий местных органов власти также строго ограничен. Местные органы могут действовать исключительно в рамках делегированных полномочий, установленных в законе. В Великобритании принята концепция единства государственной власти, предполагающая возможность делегирования местным органам какой-либо части функций центра, но не части государственного суверенитета. По мнению Р.Гнейста, са-

моуправление есть проявление децентрализации государственного управления. Р.Гнейст критикует концепцию «свободной общины», отрицая ее догосударственный характер и опровергает «хозяйственную» теорию, полагая обеспечение местных хозяйственных нужд чуждым природе selfgovernment [1, 752-753]. Еще одной особенностью является то, что в Великобритании при всей жесткости доктрины местного управления не сложился институт представителей центральной власти на местах (в отличие от континентальных стран Европы). Любые местные органы, в том числе представительные, рассматриваются как элемент общей системы государственного управления.

Британское законодательство определяет пределы полномочий муниципальных органов, нередко используются финансовые рычаги воздействия на них. Связи с этим целесообразно привести следующий пример. В Великобритании финансы органов местного управления составляют значительную часть общенациональной финансовой системы. Начиная с 50-х гг. XX века, финансовые средства местных органов растут, в основном, за счет правительственных субсидий. В 2000 году около 75% средств местных бюджетов формируются за счет правительственных трансфертов, тогда как собственные доходы составляют 25%. Все это свидетельствует о финансовой централизации и зависимости местных органов власти от правительства[2]. О том, насколько велика зависимость, можно судить хотя бы по следующим данным: в Великобритании дотации, предоставленные федеральным центром местным органам, в 1948 году составляли 44% по отношению к их собственным ресурсам; в 1978 году этот показатель возрос до 77%. Можно сделать вывод, что делегированные полномочия, особенно в финансовой сфере, играют главную роль в системе государственного управления на местах.

Понятие «местное самоуправление», принятое в законодательстве для обозначения организации и деятельности муниципальных учреждений, прямо указывает на один из критериев их отграничения от государственных органов, именно, на их локальный характер и противоположность центральной власти или региональной администрации.

Таким образом, в Великобритании, как и во многих других европейских странах с англосаксонской системой права степень самостоятельности местных органов власти оценивается весьма критически, поэтому именно здесь получила распространение «государственная теория» местного управления, в значительной мере опирающаяся на судебную практику по муниципальным делам и спорам [3]. Как справедливо подчеркивает английский исследователь К. Дейвис, «местное самоуправление – это прежде всего управление, иными словами, осуществление публичной власти на местном уровне»[4]. Как следствие этого К. Дейвис признает, что, следуя такой логике, местные органы действуют лишь постольку, поскольку центральное правительство с чисто технической точки зрения неспособно самостоятельно осуществлять управление во всех административно-территориальных единицах.

В общем контексте исследования следует отметить, что и государственная власть, и органы местного самоуправления являются дополняющими друг друга формами народовластия, «то есть публичной власти народа». Поэтому их взаимосвязь и, более того, взаимодействие очевидно и даже оправданно.

Литература

1. Гнейст Р. История государственных учреждений Англии. Москва, 1885. .- 278с.
2. Евдокимов В.Б., Старцев Я.Ю. Местные органы власти зарубежных стран: правовые аспекты. М., 2001. С. 77.
3. Ежевский Д.О. Местное самоуправление в Соединенном Королевстве Великобритании и Северной Ирландии: Дис. ... канд. юрид. наук. М., 2005. С. 12 – 47.
4. Ежевский Д.О. Местное самоуправление в Соединенном Королевстве Великобритании и Северной Ирландии: Дис. ... канд. юрид. наук. М., 2005. С. 27.

КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Ключевые слова / Keywords: местное самоуправление / local self-government, местное управление / local government, государственная концепция / state conception.

Основные начала современной организации местного самоуправления в Великобритании складывались, главным образом, в результате муниципальных реформ XIX века. Однако их фундамент закладывался еще в средние века. Становление и эволюция местного самоуправления являлись продуктом борьбы за власть и влияние в обществе, борьбы идеологий. Теоретические основы учения о местном самоуправлении были заложены в трудах выдающихся ученых, таких как И. Бентам, П.М. Слоу, Д.Гарнер, Р.Гнейст. Во всем мире рано или поздно приходили к идее местного самоуправления.

В Великобритании существует англосаксонская модель местного самоуправления, которая характеризуется глубокой автономией местных органов и отсутствием на местах специальных государственных уполномоченных, контролирующих органы местного самоуправления.

В состав Британского государства, официально именуемое Соединенным Королевством Великобритании и Северной Ирландии, входят 4 историко-географических района, имеющих некоторые особенности в системе управления, – Англия, Уэльс, Шотландия и Северная Ирландия. По законам о местном управлении 1972 и 1985 гг. Англия, Уэльс, Шотландия и Северная Ирландия, а также британская столица при некоторых общих чертах управляются по-разному.

Великобритания относится к числу стран с развитой системой местного самоуправления. Ее структура устанавливается в целом ряде законодательных актов, из которых наибольшее значение имеют Акт о местном управлении 1972 г., Акт о местном управлении 2000 г., а также Акты о местном управлении Шотландии и Уэльса 1994 г. с последующими изменениями.

Одной из особенностей местного управления является государственная концепция, согласно которой местные органы власти являются по своим функциям «агентами» центральных ведомств, оказывающими услуги населению в соответствии с общенациональными стандартами и под общенациональным руководством. Система местного управления, таким образом, рассматривается как осуществление публичной власти на местном уровне. Круг полномочий местных органов власти также строго ограничен. Местные органы могут действовать исключительно в рамках делегированных полномочий, установленных в законе. В Великобритании принята концепция единства государственной власти, предполагающая возможность делегирования местным органам какой-либо части функций центра, но не части государственного суверенитета. По мнению Р.Гнейста, са-

моуправление есть проявление децентрализации государственного управления. Р.Гнейст критикует концепцию «свободной общины», отрицая ее догосударственный характер и опровергает «хозяйственную» теорию, полагая обеспечение местных хозяйственных нужд чуждым природе selfgovernment [1, 752-753]. Еще одной особенностью является то, что в Великобритании при всей жесткости доктрины местного управления не сложился институт представителей центральной власти на местах (в отличие от континентальных стран Европы). Любые местные органы, в том числе представительные, рассматриваются как элемент общей системы государственного управления.

Британское законодательство определяет пределы полномочий муниципальных органов, нередко используются финансовые рычаги воздействия на них. Связи с этим целесообразно привести следующий пример. В Великобритании финансы органов местного управления составляют значительную часть общенациональной финансовой системы. Начиная с 50-х гг. XX века, финансовые средства местных органов растут, в основном, за счет правительственных субсидий. В 2000 году около 75% средств местных бюджетов формируются за счет правительственных трансфертов, тогда как собственные доходы составляют 25%. Все это свидетельствует о финансовой централизации и зависимости местных органов власти от правительства[2]. О том, насколько велика зависимость, можно судить хотя бы по следующим данным: в Великобритании дотации, предоставленные федеральным центром местным органам, в 1948 году составляли 44% по отношению к их собственным ресурсам; в 1978 году этот показатель возрос до 77%. Можно сделать вывод, что делегированные полномочия, особенно в финансовой сфере, играют главную роль в системе государственного управления на местах.

Понятие «местное самоуправление», принятое в законодательстве для обозначения организации и деятельности муниципальных учреждений, прямо указывает на один из критериев их отграничения от государственных органов, именно, на их локальный характер и противоположность центральной власти или региональной администрации.

Таким образом, в Великобритании, как и во многих других европейских странах с англосаксонской системой права степень самостоятельности местных органов власти оценивается весьма критически, поэтому именно здесь получила распространение «государственная теория» местного управления, в значительной мере опирающаяся на судебную практику по муниципальным делам и спорам [3]. Как справедливо подчеркивает английский исследователь К. Дейвис, «местное самоуправление – это прежде всего управление, иными словами, осуществление публичной власти на местном уровне»[4]. Как следствие этого К. Дейвис признает, что, следуя такой логике, местные органы действуют лишь постольку, поскольку центральное правительство с чисто технической точки зрения неспособно самостоятельно осуществлять управление во всех административно-территориальных единицах.

В общем контексте исследования следует отметить, что и государственная власть, и органы местного самоуправления являются дополняющими друг друга формами народовластия, «то есть публичной власти народа». Поэтому их взаимосвязь и, более того, взаимодействие очевидно и даже оправданно.

Литература

1. Гнейст Р. История государственных учреждений Англии. Москва, 1885. .- 278с.
2. Евдокимов В.Б., Старцев Я.Ю. Местные органы власти зарубежных стран: правовые аспекты. М., 2001. С. 77.
3. Ежевский Д.О. Местное самоуправление в Соединенном Королевстве Великобритании и Северной Ирландии: Дис. ... канд. юрид. наук. М., 2005. С. 12 – 47.
4. Ежевский Д.О. Местное самоуправление в Соединенном Королевстве Великобритании и Северной Ирландии: Дис. ... канд. юрид. наук. М., 2005. С. 27.

Лутфуллина Р. Р.

Студент Стерлитамакского филиала
Башкирского Государственного Университета
Научный руководитель –
старший преподаватель *Ишмухаметов А.Х.*

КОНЦЕПЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В БЕЛЬГИИ

Ключевые слова/Key words: местное самоуправление/local government, федерация/the federation, конституция/the constitution, коммуна/community, совет/council, регион/district, провинции/province, местная власть/local authorities

Данную тему рассматривали в своих трудах следующие советские и российские авторы: В. Е. Чичерин, М. В. Баглай и др., а из числа зарубежных авторов: Н. Би-страм, Ф. Дельпере, Р. Драго и др.

Правовая система Бельгии входит в романо – германскую правовую систему.

Местное самоуправление в Бельгии основывается на теории свободной (естественной) общины, возникшей в н. XIX в. в Германии и в середине XIX в. в Бельгии и Франции.

Русский публицист, политик Велихов Л. А. высказывал: «впервые идеи организации общинного управления были выражены французским политическим деятелем Турэ в 1790 году»[2].

Идеи Турэ были положены в основу Конституции Бельгии 1831 года. В соответствии с ними общинная власть существовала наряду с законодательной, исполнительной и судебной властями и была равноправна с ними. Конституция 1831 года (ныне не действующая) указывает на то, что Бельгия являлась унитарным государством.

На сегодня теория «свободной общины» на практике в Бельгии осуществляется со значительными оговорками, так как предполагает политическое противопоставление государственной и муниципальной власти[3,32].

Действующая Конституция Бельгии 1993 года в статье 1 устанавливает: «Бельгия является федеративным государством...»[1].

Административное устройство Бельгии основывается на языковом принципе. Федерация включает в себя сообщества, регионы, лингвистические регионы, Брюссель – столица государства. В Бельгии «коммуна» – это различные по величине населенные пункты. Причем, каждая коммуна является частью одного из четырех лингвистических районов. Регионы, в свою очередь, состоят из провинций, например, Валлонский регион включает в себя: валлонский Брабант, Эно, Льеж, Люксембург и Намюр.

Конституция Бельгии 1993 года содержит главу, в соответствии с которой регулируются основы местной власти. Коммунальные и провинциальные интересы регулируются коммунальными и муниципальными советами. Но, понятие и круг таких интересов Конституцией не установлен.

Поскольку Бельгия является федеративным государством со сложным устройством по типу конституционной монархии, она имеет особенности: два вида

субъектов федерации – сообщества и регионы действуют параллельно; регионы имеют широкие полномочия и осуществляют территориально – экономическую автономию; сообщества самостоятельны в области «персонифицированных вопросов» и вопросов, которые касаются личности и образовании.

Сообщества и Регионы по вопросам, относящимся к их компетенции, обладают международной правосубъектностью.

В 2001 г. в ведение регионов в процессе федеративной реформы были переданы полномочия в сфере правового регулирования местного самоуправления. Итогом данной реформы явилось то, что регионы – Фландрия, Валлония и Брюссель – в 2004 г. приняли собственные кодифицированные акты, регламентирующие организацию местного самоуправления (например, Валлонский кодекс о местном самоуправлении и децентрализации от 27 мая 2004 г, Декрет об организации Валлонских провинций от 12 февраля 2004 г.)[4].

Бельгия является ярким примером того, как унитарное государство смогло стать федерацией, вобрав в себя прошлый опыт, развиваясь в новом направлении. С 1830 года она являлась унитарным государством, где местная власть была наравне с законодательной, исполнительной и судебной.

И уже с 1993 года, по действующей Конституции Бельгия федеративное государство с устройством по типу конституционной монархии, имеющее особенности. В государстве два уровня публичной власти: федерация и субъекты федерации. Бельгия состоит из десяти провинций. Коммуны являются низшим звеном административного устройства страны.

Литература:

1. Конституция Бельгии от 17 февраля 1994 года (консолидированный текст) // Конституции государств Европы/ Под общ. ред. Окуньков Л. А. Т. 1. — М., 2001. 824 с.
2. Велихов Л.А. Основы городского хозяйства. Общее учение о городе, его управлении, финансах и методах хозяйства. Обнинск, 1995. 232 с.
3. С. А. Левин. Коммуна как форма организации местного самоуправления в Бельгии // Конституционное и муниципальное право, 2007, № 9. 69 с.
4. Левин С. А. Местное самоуправление в федеративных государствах Европы: Сравнительно – правовое исследование: автореф. дис. ... кан. юрид. наук. – Москва: РАГС, 2007. – 198 с.

Садырова М.Ю.

кандидат исторических наук,
ФГБОУ ВПО «Пензенский
государственный университет архитектуры и строительства»,
кафедра «Кадастр недвижимости и право»

ПОНЯТИЕ И РАЗНОВИДНОСТИ ЭЛЕКТОРАЛЬНОГО ПОВЕДЕНИЯ МОЛОДЁЖИ

Аннотация. В статье выявляются установки и ориентация молодых людей в отношении выборов, избирательного процесса, анализируются цели и мотивы участия молодёжи в выборах.

Ключевые слова: электоральное поведение, избирательный процесс, выборы, молодёжь

Keywords: electoral behavior, electoral process, elections, youth

В современной российской практике сегодня не сложилось общепринятого определения электорального поведения. Приведём несколько определений электорального поведения, наиболее часто цитируемых. Так, В.Л. Римский предлагает следующее определение данного понятия: «система взаимосвязанных реакций, действий или бездействий граждан, осуществляемых с целью приспособления к условиям проведения политических выборов» [1]. В социологическом словаре, представленном на одном из российских Интернет-ресурсов, электоральное поведение трактуется как «изменение в численности и удельном весе голосов, отданных партиям и кандидатам на выборах (на референдумах – поданных за и против выдвинутых предложений), по сравнению с предшествующими выборами или референдумами, а также изменение в численности и удельном весе (по отношению к зарегистрировавшимся избирателям) абсентеистов (избирателей, не принявших участия в голосовании) и опустивших незаполненные или неправильно заполненные, а значит, недействительные бюллетени» [2]. Более общий подход демонстрирует Ф.Н. Ильясов, известный российский специалист в сфере политического маркетинга, согласно которому под поведением электората понимается «участие (неучастие) субъекта в выборах в органы представительной власти, а также голосование за определённого кандидата (партию)» [3, 13].

Исследуя электоральное поведение молодёжи, необходимо учитывать реальное состояние дел в молодёжной среде, её предпочтения и ориентации. Важными оценочными показателями здесь являются степень заинтересованности политикой и участие в ней, а также самоидентификация молодых людей с конкретными социально-политическими силами современной России. Данные критерии позволяют выявить отношение к политике, выступающей сегодня в качестве главного инструмента в механизме реформирования общества.

Дополнительным стимулом к изучению избирательного поведения российской молодёжи является то, что её современное состояние характеризуется неоднозначностью и даже противоречивостью, нередко приводящих в недоумение учёных и

практиков.

При анализе проблем электорального поведения исследователи чаще всего исходят из концепции политического участия, которое понимается как «осознание человеком его гражданского долга, гражданской ответственности, социальной идентичности с официальной группой и права оказывать влияние на ход политических событий, поддержку тем или иным политическим силам и лидерам, используя имеющиеся в его распоряжении возможности и ресурсы» [Цит. по: 4, 292].

Выделяют два вида политического участия:

- а) конвенциональное (осуществляемое в рамках закона)
- б) неконвенциональное (выходящее за рамки закона).

В качестве важнейшего вида конвенционального участия признаются электоральное поведение, которое согласно данной концепции является как раз той возможностью и ресурсом, с помощью которого человеку удастся оказывать влияние на ход политических событий в государстве [4, 293].

При изучении электорального поведения рассматривается также такое явление как электоральная установка, которая, в свою очередь, разделяется на общую и частную. Электоральная установка есть разновидность социальной установки, понимаемая как «готовность вести себя заданным образом в определенной социальной ситуации, в заданном общественном контексте» [3, 39]. Из чего можно сформулировать определение электоральной установки, как готовности избирателя принимать (не принимать) участие в выборах и голосовать за определённого кандидата.

Под общей электоральной установкой понимается готовность избирателя принять (не принять) участие в выборах (голосовании). Общая электоральная установка измеряется электоральной активностью, то есть долей населения, собирающегося принять (не принять) участие в голосовании. Частную электоральную установку Ф.Н. Ильясов определяет как «готовность избирателей проголосовать «за» или «против» определённого кандидата (партию)» [3, 47]. В структуру частной электоральной установки входят: знания, оценки, чувства, убеждения избирателя, относящиеся к конкретному политическому лидеру (партии).

Большинство политологов и специалистов по социальной психологии, анализируя электоральное поведение такой специфичной части населения как молодёжь, выделяют его разновидности [5].

В частности, Е. Кострова отмечает четыре типа политической активности, присущие молодому поколению:

- традиционный тип (конформист). Мотивы политической активности: пример родителей, привычка, стремление быть «как все»;
- протестный тип. Мотивы политической активности: недовольство сложившейся ситуацией, юношеский максимализм, стремление привлечь к себе внимание;
- рациональный тип. Мотивы электоральной активности: желание изменить ситуацию к лучшему, осознание собственной ответственности за принятые решения;
- апатичный («никакой») тип. Характеризуется «активной политической пассивностью», уверенностью в том, что всё равно ничего не получится [6, 10].

По мнению исследователя, последний тип вышеприведённой классификации продолжает лидировать в российской действительности. Политика для молодёжи –

не самая важная сфера деятельности. Её больше интересует личная жизни и профессиональная самореализация [6, 10]. Причём, эта ситуация с электоральной пассивностью приняла «характер эпидемии, стала неуправляемой» [Цит. по: 7, 46].

Ю. Г. Волков выделяет модели пассивного электорального поведения молодёжи [8]. Доводы учёного вполне соотносятся с данными Всероссийского центра общественного мнения (ВЦИОМ).

Первая модель может быть выражена следующим образом: «На выборы не хожу, потому что никому не верю». Эта модель голосования объясняет неучастие молодёжи в выборах, исходя из общего неприятия действующей власти и института выборов. Выборы – это циничный процесс, их механизм, как полагают молодые избиратели, хорошо известен. За деньги кандидат нанимает команду, ему пишут речи, выпускают листовки, учат подстраиваться под избирателей – и победа обеспечена. Он много обещает, но ничего не делает. Молодые люди не хотят быть пешками в чужой игре и поэтому отказываются в ней участвовать [8, 83]. «Выборы – продажная система» (студент, 20 лет, Москва). «Кандидат делает что-то только перед выборами. После выборов ничего не делается. Зачем тогда голосовать?» (секретарша, 22 года, Луховицы, Московская область). «Я считаю, что у нас вообще хороших политиков не бывает, потому что в политику люди идут только ради личных целей. Они все – люди скользкие и противные» (студент, оператор эфира MTV, «RenTV», 22 года, Тула). «Я не верю всем этим товарищам! Они постоянно нарушают свою программу и свои обещания» (студент, менеджер, 20 лет, Тула). «А что тогда мы делаем с нашим правительством, которое всё было коммунистами, а теперь демократы? Они кинули веру все. Они все – предатели!» (менеджер по рекламе, студент, 21 год, Тула) [9].

Негативная тенденция состоит в том, что приверженцев этой модели электорального поведения среди молодёжи становится всё больше и больше [8, 83].

Вторая модель негативного электорального поведения может быть выражена так: «На выборы не хожу, потому что мой голос ничего не изменит». Исходя из этой модели, неучастие молодёжи в выборах объясняется тем обстоятельством, что на политической сцене отсутствуют политические силы, способные артикулировать и агрегировать интересы молодежи, что неизбежно ведет к неверию молодых людей в собственные силы [8, 83]: «Я не думала о том, что мой голос может играть решающую роль» (студентка, 20 лет, Балашиха, Московская область). «Я не ходила. Считаю, что от нас ничего не зависит» (студентка, 19 лет, Москва). «Я на выборах была только один раз, на президентских. А так не хожу больше, потому что считаю, что как нужно, так и сделают» (домохозяйка, 25 лет, Холмогоры, Архангельская область). «Я думаю, что демократии в нашей стране нет, так как выбора нет. За нас всё выбирают уже заранее наши власти. Поэтому я не участвовал ни в каких выборах» (студент, оператор эфира MTV, «RenTV», 22 года, Тула). «Мне кажется, что вообще не надо ничего менять. В нашей стране вообще нельзя что-либо изменить к лучшему. Все попытки что-то менять тонут в провинции, в глубинке и ни к чему не приводят» (студент, 22 года, Тула) [9].

С одной стороны, эта часть молодёжи считает, что на выборы ходить бессмысленно, поскольку уже всё давно решено, с другой стороны, молодые люди уверены, что один голос – это всего лишь капля в море, и их неявка никак не отразится на результате голосования. Молодёжь не видит своего места в политике и не

осознаёт возможность получения результатов от своего политического участия. Широкое распространение этой позиции объясняется отсутствием на политической сцене серьёзных молодёжных организаций и лидеров, готовых отстаивать их интересы [8, 84].

Третья модель выражается следующей фразой: «На выборы не хожу, потому что мне это вообще неинтересно». Эта модель характерна для значительной части молодёжи, которая занята своими собственными делами и для которой политическая жизнь вообще не представляет никакого интереса. Для части респондентов данная формула является указанием на нежелание что-либо объяснять по поводу своего отношения к выборам. Это удобная формула, за которой скрывается первая или вторая модель поведения [8, 84]: «Во время выборов у меня сессия была. Не до этого было. Вообще мне это не интересно» (студентка, 19 лет, Москва). «На выборах ни разу не была... Просто, сначала было некогда, потом не хотелось» (специалист, 22 года, Балашиха, Московская область). «Политиков не знаю ни одного. Мне это неинтересно, я занята своими проблемами, зачем ещё забивать голову политикой?» (учительница английского и немецкого языков, 23 года, Тула) [9].

В целом, большинство исследователей склонны выделять типы и модели исключительно пассивного электорального поведения в молодёжной среде, связывая это с наличием различных факторов.

Литература (источники)

1. Римский В.Л. Клиентелизм как фактор электорального поведения российских граждан: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.democracy.ru/library/articles/klientelizm/page1> (Дата обращения: 7.02.2013)
2. Поведение избирателей (поведение на выборах, электоральное поведение): [Электронный ресурс] // Мир словарей. – Режим доступа: http://mirslovari.com/content_soc/POVEDENIE-IZBIRATELEJ-POVEDENIE-NA-VYBORAX-JELEKTORALNOE-POVEDENIE-5856 (Дата обращения: 7.02.2013)
3. Ильясов Ф.Н. Политический маркетинг. Искусство и наука побеждать на выборах. М.: ИМА-пресс, 2000. – 200 с.
4. Политическая социология: Учебник для вызов / Под ред. Ж.Т. Тощенко. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 495 с.
5. См., в частности: Редькин А. Повышение электоральной активности молодёжи: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zhurnal.lib.ru/r/redxkin_aleksandr_aleksandrowich/msu (Дата обращения: 26.01.2013); Ильясов Ф.Н. Указ. соч.; Римский В.Л. Указ. соч.; Волков Ю.Г. В поисках новой идеологической парадигмы // Социально-гуманитарные знания. 2003. № 2. С. 80–100; Тепляшин И.В. Электорально-правовая активность молодёжи и становление российской правовой государственности // Материалы межрегиональной научно-практической конференции. г. Красноярск, 26–27 октября 2007 г. С. 41–48; Юрьева А.В. Правовая пассивность участия молодёжи в выборах: причины и пути преодоления // Там же. С. 97–115; Кострова Е. Молодёжное парламентское движение как одна из форм молодёжного самоуправления // О выборах. 2008. № 4. С. 10–15.
6. Кострова Е. Молодёжное парламентское движение как одна из форм молодёжного самоуправления // О выборах. 2008. № 4. С. 10–15.

7. Тепляшин И.В. Электорально-правовая активность молодёжи и становление российской правовой государственности // Материалы межрегиональной научно-практической конференции. г. Красноярск, 26–27 октября 2007 г. С. 41–48.
8. Волков Ю.Г. В поисках новой идеологической парадигмы // Социально-гуманитарные знания. 2003. № 2. С. 80–100.
9. ВЦИОМ: Всероссийский центр общественного мнения: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wciom.ru/> (Дата обращения: 16.01.2013)

ГЕНЕЗИС КАТЕГОРИИ «ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО»

Ключевые слова: гражданское общество, концепции развития гражданского общества

Keywords: civil society, civil society development concept

В настоящее время дискуссионным является утверждение о том, что современное общество, которое зачастую именуется гражданским обществом, достигло нового этапа своего развития. Для правильного понимания сущности, вернемся в ретроспективу.

Категория «гражданское общество» происходит от латинского слова *civitas* (от *civis* – «гражданин»), которое обозначало гражданскую общину, члены были субъектами римского гражданского права (*ius civile*). При этом слова «*civitas*», «*civis*», «*ius civile*» обладали синкретичным смыслом, без различения их политических и неполитических значений. Впоследствии, по мнению Нерсисянца В.С., политическое значение сохранилось в термине «гражданин», неполитическое – «гражданское общество», «гражданское право» [5, 278].

Энциклопедический словарь Ефрона и Брокгауза дает следующее определение гражданскому обществу – «употребляемое в особом смысле некоторыми юристами обозначение совокупности лиц, которые в данное время и на данной территории участвуют в образовании гражданского права. Член гражданского общества выступает или в качестве субъекта гражданских прав, или в качестве власти (законодательства и суда), которая по призыву субъектов защищает их права» [7, 97].

Существует точка зрения, в соответствии с которой понятие, которое можно перевести как «гражданское общество» впервые было использовано античными философами Платоном, Аристотелем и Цицероном, и обозначало оно сложившиеся в Древней Греции и Риме общественные системы; эти же труды явили собой начало исследования проблем гражданского общества. Так, французский исследователь Кола Д. отмечал, что впервые искомый термин упоминаясь во II в. до н.э. в «Политике» Аристотеля: «...Прежде чем определить, что есть государство, необходимо выяснить понятие «гражданин», ибо государство есть не что иное, как совокупность граждан, гражданское общество» [1, 5]. Начиная с XVII в. понятие «гражданское общество» приобретает отдельные черты своего современного содержания. Устойчивое употребление термина сложилось лишь в XVIII веке. При таких обстоятельствах можно сделать вывод, что данное понятие имеет давние теоретические истоки, известные еще античным философам.

Грудицына Л.Ю. предлагает свою точку зрения, согласно которой практические модели гражданского общества эпохи Возрождения и Нового времени возникли на основе положений и опыта, укорененных в трех различных традициях:

– южноевропейская традиция отмечает первые зародыши гражданского общества в итальянских городах-государствах времен Ренессанса, четко выражена в работах Макиавелли Н.;

– континентально-европейская традиция сформирована под влиянием немецкого культурного круга, в котором появлению свободного гражданина во многом способствовала гильдия как одна из первых форм объединения ремесленников и торговцев, как форма ассоциаций, защищавших их от произвола государства и оказавших влияние на процесс управления городами;

– либеральная англо-американская традиция, ярчайшими представителя которой являются Гоббс Т., Локк Дж., Смит А., Токвиль А.

Гоббсом Т. отмечено четкое различие между государством и подданными, «обладающими при всей их подчиненности верховной власти определенными неотъемлемыми правами» [3, 17].

Локком Дж. более глубоко разработаны идеи народного верховенства, договорного происхождения государства, власти и неотчуждаемых прав личности; «гражданское общество» определял как форму государственности, обладающую определенным социальным и духовным содержанием; к «гражданским интересам» относил жизнь, здоровье, отсутствие телесных страданий, владение такими внешними благами, как деньги, земли, дома, домашняя утварь и т.д. [4, 35].

Монтескье Ш. полагал, что возникновение гражданского общества является результатом общественного договора, когда люди приходят к единству на основе общей воли, а такое единство называется «гражданским состоянием»; формирование гражданского состояния – необходимый и неизбежный исторический процесс; полагал, что люди рождаются равными, но не могут сохранить это равенство (общество отнимает его у них) и вновь становятся равными лишь благодаря законам; законы регулируют отношения между людьми, народами и правителями, а свобода есть то, что дозволено законами.

Гегель Г. указывал, что гражданское общество основано на двух фундаментальных принципах: индивиды руководствуются только своими частными интересами, при этом между ними образуется общественная связь, когда каждый зависит от каждого; гражданское общество – это прежде всего система потребностей, основанная на частной собственности, а также религия, сословие, семья, мораль, долг, культура, образование, законы; из естественного состояния «люди должны вступить в гражданское общество, ибо только в последнем правовые отношения обладают действительностью» [2, 50].

Нерсесянц В.С. отмечает, что гражданское общество, начало складываться в условиях разлагавшегося феодализма, и было «антифеодальным, ориентированным на утверждение нового строя, на признание свободы и автономии частного человека в качестве его естественного и неотчуждаемого права, на учреждение государства, соответствующего потребностям и требованиям гражданского общества» [5, 279].

Становление гражданского общества в России актуальный вопрос для современной юридической науки. Отмечают две точки зрения. Согласно первой основания российского гражданского общества зиждутся в крестьянской общине, православной идеологии и, следовательно, требуют восстановления соборности, общинности и других присущих только славянам черт, существовавших до Октября 1917 г. В соответствии со второй – гражданского общества в пространствах Российской империи и СССР не существовало и его нужно создавать впервые [6,47].

Литература:

1. Аристотель. Политика. М., 1965. С. 5.
2. Гегель Г. Работы разных лет. В 4 т. Т. 2. М., 1973. С. 50.
3. Грудцына Л.Ю. Исторические особенности возникновения и развития гражданского общества в России//Законодательство и экономика,2009, N 6. С.17.
4. Локк Дж. Собр. соч. В 4 т. Т. 2. М., 1991. С. 35.
5. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства: Учебник. М.: Норма-Инфра-М, 1999. С. 278.
6. Черниловский З.М. Гражданское общество: опыт исследования // Государство и право. 1992. N 6. С. 47.
7. Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. СПб., 1992. С. 97.

Сіверський О. М.

здобувач

Київського національного університету
імени Тараса Шевченка, Україна

Siverskyi O.,

candidate of Science

Degree of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

ГРОШОВЕ СТЯГНЕННЯ – ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ ТА ЛАТВІЇ

Розглядаються норми Кримінального процесуального кодексу України та Кримінально-процесуального закону Латвійської республіки, які регламентують коло учасників кримінального провадження на яких може бути накладено грошове стягнення, та розмір такого стягнення. Показані недоліки, та пропонуються зміни в законодавство, для удосконалення названих норм.

Ключові слова: грошове стягнення, накладення грошового стягнення, розмір грошового стягнення.

Keywords: monetary penalty, the imposition of monetary penalties, the amount of monetary penalties.

Жодне кримінальне провадження не може бути встановлені процесуальні строки розслідуване, а в суді – розглянуте протягом розумного строку без застосування до учасників кримінального провадження, які ігнорують без поважних причин виклик до слідчого, прокурора, судді, суду заходів забезпечення кримінального провадження (надалі – ЗЗКП). Одним із таких ЗЗКП є накладення грошового стягнення (далі – ГС).

З огляду на те, що Україна на державному рівні заявляє про бажання інтегруватися в європейські економічні, юридичні, військові, тощо... структури, велике значення має правозастосовча практика країн, які вже стали членами європейського товариства, таких як Латвійська республіка.

Україна.

Питання накладення ГС на учасників кримінального провадження, які без поважних причин не з'явилися на виклик до слідчого, прокурора, судді розглянуті в роботах таких вчених, як: Ю.П. Алєнін, Ю.М. Грошевий, О.М. Гумін, В.С. Зеленецький, З.З. Зінатулін, О.П. Кучінська, Л.М. Лобойко, О.Р. Михайленко, А.В. Молдаван, І.Л. Петрухін, В.В. Рожкова, Т.В. Садова, В.С. Чистякова, О.Г. Шило.

Що стосується проблем правового визначення і застосування грошового стягнення, то вагомий науковий аналіз цього примусового заходу здійснили Б.Б. Булатов, О.В. Нікітіна, М. Смоков. Б. Альмухаметова, Е. Варпаховской, К.В. Задерако, Э.К. Кутуєва, О.В. Никитіна, С.Б. Російський, А.А. Толкаченко, М.Е. Токарева, М.Х. Гафизов, Г.К. Кожевніков, В.Т. Очередний, Н. Карпов, А. Штанько, Ю.А. Кузовенкова. Деякі питання були розглянуті в публікаціях українських вчених М.А. Погорєцького, П.С. Берзина, О.Ю. Костюченко.

Цікавою на наш погляд є позиція І.Л. Петрухіна, який висунув і обґрунтував тезу, що критерієм відмежування процесуального примусу від сфери вільного волевиявлення є психічне ставлення громадянина до покладеного на нього обов'язку. Це розуміння кримінально-процесуального примусу було реалізовано І.Л. Петрухіним при розробці Теоретичної моделі кримінально-процесуального законодавства РРФСР при написанні глав «Відсторонення від посади», «Приводи», «Поміщення особи до медичного закладу» у КПК РРФСР.

Незважаючи на великий внесок у розробку теми, відсутні наукові роботи по знаходженню, порівнянню недоліків у правозастосовній практиці України та Латвії по застосуванню ГС згідно кримінального процесуального закону двох країн, та їх усуненню шляхом пропонування змін до законодавчих актів.

Україна.

Одним із ЗЗКП в статті 131 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), зазначено ГС [1].

Стаття 139 КПК України регламентує розміри стягнення, і перелік осіб, на яких воно може бути накладено: підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого, цивільного відповідача, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

Недоліком вважається те, що в названому переліку відсутні такі особи, як цивільний позивач, хоча згідно ч. 3 ст. 61 КПК України цивільний позивач має обов'язки, передбачені КПК України для потерпілого, і зобов'язаний прибути за таким викликом (п. 1 ч. 1 ст. 57 КПК України), спеціаліст та перекладач, представники цивільного позивача і відповідача, експерт, законний представник (батьки, опікуни, піклувальники неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого).

Викликає заперечення положення ч. 1 ст. 146 КПК України про те, що неприбуття посадової особи, що внесла клопотання про накладення ГС, не перешкоджає його розгляду. Така посадова особа (слідчий, прокурор) обов'язково має брати участь у судовому засіданні і довести, що особа, на яку накладається стягнення у кримінальному провадженні не виконало свій процесуальний обов'язок.

Латвійська республіка.

В Латвії діє Кримінально-процесуальний закон (далі – КПЗ), прийнятий Сеймом Латвійської республіки 21 квітня 2005 і оприлюднений Президентом держави 11 травня 2005 року [2].

Стаття 290 «Види процесуальних санкцій» КПЗ Латвії вказує про застосування ГС відносно особи, яка не виконує передбачені законом процесуальні обов'язки, перешкоджає проведенню процесуальної дії або проявляє неповагу до суду може бути накладено ГС у розмірі однієї встановленої в Латвійській Республіці мінімальної місячної заробітної плати, за винятком адвоката і прокурора. Тобто ГС може бути застосоване до будь-якої особи, крім адвоката і прокурора.

В Латвійській республіці, як і в Україні обрахуванням ГС виступає мінімальна заробітна плата.

У 2014 році мінімальна зарплата в Латвії становила 320 євро (225 латів), прожитковий мінімум становив 129 євро.

За даними офіційного сайту Міністерства добробуту Латвії загалом наявні 160000 жителів, чий доходи не перевищують 129 євро в місяць. Згідно із заявою міністра Міністерства добробуту Латвійської республіки Улдіса Аугуліса, в Латвії доходи більше 20 000 працюючих і 70 тисяч пенсіонерів – нижче мінімального рівня в 129 євро.

У 64400 нужденних мешканців доходи на місяць складають до 49,80 євро [3]. Ситуація з бідністю в країні все ще критична.

Є великим тягарем оплата особою ГС в Латвії, оскільки, розмір ГС в 2,4 рази більший від прожиткового мінімуму в Латвії. Тобто, людина з невеликими доходами, заплативши ГС, буде два з половиною місяці без коштів для існування.

Висновки.

Для усунення виявлених недоліків норм, які регулюють накладення грошового стягнення у КПК України повинно бути здійснено наступне:

Частина 1 статті 139 «Наслідки неприбуття на виклик» КПК України необхідно викласти в такій редакції: «Якщо учасник кримінального провадження, який був у встановленому цим Кодексом порядку викликаний (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття, на нього накладається грошове стягнення (крім захисника та прокурора, відносно яких постановляється ухвала, та направляється у відповідний дисциплінарний орган для реагування) у розмірі».

Частина 1 статті 144 «Загальні положення накладення грошового стягнення» КПК України необхідно викласти в такій редакції:

1. Грошове стягнення може бути накладено на учасників кримінального провадження (крім захисника та прокурора, відносно яких постановляється ухвала, та направляється у відповідний дисциплінарний орган для реагування) у випадках та розмірах, передбачених цим Кодексом, за невиконання процесуальних обов'язків.

Частина 2 статті 146 «Розгляд питання про накладення грошового стягнення на особу» КПК України необхідно викласти в такій редакції: «Про час і місце розгляду клопотання повідомляється посадова особа, яка його внесла, і особа, на яку може бути накладено грошове стягнення. У разі неприбуття посадової особи, що внесла клопотання без поважних причин, таке клопотання залишається без розгляду, і не може бути подано повторно.

У разі неприбуття особи, на яку може бути накладено грошове стягнення без поважних причин, за наявності посадової особи, що внесла клопотання, клопотання підлягає розгляду».

Пункт 4 статті 147 «Скасування ухвали про накладення грошового стягнення» КПК України необхідно викласти в такій редакції: «Ухвала слідчого судді, суду за результатами розгляду клопотання про скасування ухвали про накладення грошового стягнення може бути оскаржена протягом 5 днів з моменту отримання ухвали в апеляційному порядку особою, на яку було накладено грошове стягнення».

Статтю 292 «Грошове стягнення» Кримінально-процесуального закону Латвійської республіки необхідно викласти в такій редакції: «На особу, що перешкоджає встановленому кримінальним процесом порядку або ігнорує вимоги направляючої процес особи, може бути накладено грошове стягнення в розмірі від однієї денної ставки доходів винної особи до 50 % розміру місячної ставки доходів винної особи. Розмір денної та місячної ставки вираховується в залежності від кількості календарних днів у місяці, та розміру сукупного доходу, отриманого за попередній місяць, розділивши на кількість днів у попередньому місяці, але стягнення не повинно перевищувати 50% від отриманого винною особою доходу за попередній місяць».

При вирахуванні і накладенні грошового стягнення враховуються доходи винної особи, його особисті і сімейні умови, матеріальне становища та можливість отримання заробітку».

Для обґрунтування і встановлення дієвих і справедливих змін в ст.. 292 «Грошове стягнення» Кримінально-процесуального закону Латвійської республіки необхідно рівень мінімального доходу прив'язати до рівня гарантованого мінімального доходу, неоподаткованого мінімуму прибуткового податку з населення, мінімальної пенсії. Також необхідно оцінити його прив'язку до державних соціальних допомог. Рівень мінімального доходу потрібно підраховувати раз на рік, ґрунтуючись на змінах в доходах жителів.

Список літератури.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Кримінально – процесуальний закон Латвійської республіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravo.lv/likumi/29_upz.html.
3. Міністерства добробуту Латвії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lm.gov.lv/news/id/5932>.

ПРАВОВОЕ ЗНАЧЕНИЕ ЭТИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Ключевые слова / Keywords: аудит / audit, профессиональная компетентность / professional competence, аудиторская деятельность / audit activities, профессиональная этика / professional ethics.

Грамотная речь, профессиональные навыки, харизматичность, знание своей профессии, трудолюбие и коммуникабельность всегда приветствовались независимо в какой сфере работает человек. Все эти качества так или иначе помогают в процессе всей не только трудовой деятельности, но и жизни человека. Аудиторскую деятельность это также не обошло стороной. Но если же заглянуть на пару лет назад, то мы заметим, что многие вообще не воспринимали этическую проблему аудита всерьез. Хотя она была просто необходима. Даже некоторые общественные профессиональные аудиторские объединения, которые по логике вещей должны иметь этические кодексы, игнорировали эти вопросы. Как показала практика аудита, без закона длительное время все-таки обходиться удавалось, а вот без урегулирования профессиональных этических обязательств – нет.

Регулирование вопросов профессиональной этики находится в компетенции наиболее солидных, имеющих давние традиции и социально-экономический вес в обществе профессиональных объединений бухгалтеров и аудиторов. Эти гражданские структуры создают соответствующие Кодексы и следят за их соблюдением. Надо сказать, что отечественные этические кодексы выполняют две наиболее важные функции. Во-первых, они конкретизируют законодательно-нормативные положения (в плане процедур их осуществления) и, во-вторых, регламентируют вопросы профессиональной жизни аудиторов, которые не нашли места в законодательных правовых актах и(или) по своему характеру являются предметом внутри профессионального регулирования.

Отличительной особенностью аудиторской профессии является признание и принятие на себя обязанности действовать в общественных интересах. Поэтому ответственность аудитора не исчерпывается исключительно удовлетворением потребностей отдельного клиента или аудиторской организации. Действуя в общественных интересах, аудитор должен соблюдать и подчиняться требованиям профессиональной этики аудитора. Согласно Кодексу «Профессиональной этики аудиторов» аудитор должен соблюдать следующие основные принципы этики:

а) честность. Аудитор должен действовать открыто и честно во всех профессиональных и деловых отношениях. Принцип честности также предполагает справедливое ведение дел и правдивость;

б) объективность. Аудитор не должен допускать, чтобы предвзятость, конфликт интересов либо другие лица влияли на объективность его профессиональных суждений. Аудитору следует избегать отношений, которые могут исказить или повлиять на его профессиональные суждения;

в) профессиональная компетентность и должная тщательность. Соблюдение принципа профессиональной компетентности и должной тщательности обязывает аудитора постоянно поддерживать знания и навыки на уровне, обеспечивающем предоставление клиентам или аудиторской организации, в которой он работает, действовать добросовестно в соответствии с применимыми профессиональными стандартами при оказании профессиональных услуг;

г) конфиденциальность. Соблюдение принципа конфиденциальности обязывает аудитора не использовать конфиденциальную информацию, полученную в результате профессиональных или деловых отношений, для получения им или третьими лицами каких-либо преимуществ;

д) профессиональное поведение. Соблюдение принципа профессионального поведения обязывает аудитора исполнять требования применимых нормативных правовых актов и избегать действий, о которых аудитор знает или должен знать, что они могут дискредитировать аудиторскую профессию, или которые разумное и хорошо информированное стороннее лицо, взвесив все конкретные факты и обстоятельства, известные аудитору, вероятнее всего сочло бы негативно влияющими на репутацию аудитора [1].

Концептуальный подход к соблюдению основных принципов этики заключается в том, что аудитор должен идентифицировать угрозы нарушения основных принципов этики, оценивать их и предпринимать ответные действия в отношении таких угроз.

И в заключение отметим, что о важности этического регулирования аудита свидетельствуют пункты 1 и 2 статьи 20 Федерального закона «Об аудиторской деятельности», которые сделали обязательным условием получения статуса аккредитованного профессионального аудиторского объединения наличие у этой структуры правил профессиональной этики и системы контроля за их соблюдением [2, с. 10].

Список литературы:

1. Кодекс профессиональной этики аудиторов (одобрен Советом по аудиторской деятельности 22.03.2012, протокол № 4) (ред. от 27.06.2013) // <http://www.minfin.ru/>.
2. Чикунова Е.П. Современное состояние этического регулирования аудита // Аудитор. – 2003. – № 3.

Никифорова А.И.

студент 6 курса Стерлитамакского филиала
ФГБОУ ВПО «Башкирский государственный университет»
(Научный руководитель – к.ю.н. *Бойко Н.Н.*)

ОБЯЗАННОСТЬ ПО УПЛАТЕ НАЛОГОВ И СБОРОВ: КОНСТИТУЦИОННЫЙ АСПЕКТ

Ключевые слова / Keywords: конституционная обязанность / constitutional duty, налоговое обязательство / tax liability, налогоплательщик / the taxpayer, государственное принуждение / state coercion.

Конституционная обязанность платить законно установленные налоги и сборы имеет особый публично-правовой характер. В статье 57 Конституции РФ устанавливается, что «каждый обязан платить законно установленные налоги и сборы».

Обязанность по уплате налогов и сборов представляет собой главную конституционную обязанность лиц, выступающих в налоговых отношениях в качестве налогоплательщиков, и плательщиков сборов и заключается в наличии у налогоплательщика обязанности уплатить законно установленный, правильно исчисленный, в определенном размере, с соблюдением установленного порядка, в установленный срок налог или сбор. И это не случайно, поскольку исполнение налоговой обязанности оказывает значительное влияние на финансовую политику государства, на формирование государственного бюджета.

Обязанности налогоплательщиков установлены статьей 23 НК РФ. Основной обязанностью каждого налогоплательщика является обязанность по уплате налогов. Все остальные обязанности направлены на правильное и своевременное исполнение первой.

Налоговое обязательство – урегулированные нормами налогового права общественные отношения, в силу которых налогоплательщик обязан уплатить налог, а публичный субъект вправе требовать от налогоплательщика исполнения своих обязанностей [3].

Некоторые представители науки финансового права рассматривают налоговое обязательство как правоотношение по уплате налога, которое возникает между налогоплательщиком и государством в лице компетентных органов. Конституционный Суд РФ включил в налоговое обязательство обязанность по уплате не только налога, но и пеней [1]. Существует также точка зрения, согласно которой в налоговое обязательство входят не только действия, направленные на уплату налога, но и действия организационного характера, связанные с постановкой на учет в налоговом органе, с получением информации о налогоплательщике и др.

Налоговое обязательство имеет имущественный характер. Цель налогового обязательства – удовлетворить требования имущественного характера налогового кредитора.

Некоторые представители финансового права выделяют общерегулятивные налоговые правоотношения – связи, выражающие основные конституционные права и обязанности. Обязанность каждого налогоплательщика вовремя уплачивать закон-

но установленные налоги реализуется через абсолютное правоотношение. Эта обязанность всеобщая, и государство вправе требовать ее исполнения от неограниченного круга субъектов. Как уже было отмечено, согласно Конституции РФ каждый обязан платить законно установленные налоги и сборы. Установить налог – значит определить плательщика налога и все его элементы. Государство может требовать уплаты налога только от лиц, попадающих под категорию «плательщик налога», которая устанавливается законодательством в отношении каждого вида налога. Право требования уплаты налога государство реализует в рамках конкретного правоотношения (налогового обязательства), в котором должник-налогоплательщик четко определен.

Одновременно налоговое обязательство всегда обеспечено мерами государственного принуждения. К ним относятся меры защиты, направленные на восстановление нарушенных прав (взыскание налога, пеней, не уплаченных в установленный законодательством срок); обязанность в судебном порядке произвести зачет излишне полученных налоговых платежей; взыскание своевременно не возвращенных денежных средств, излишне полученных в качестве налоговых платежей; взыскание процентов за несвоевременный возврат излишне полученных налоговых платежей. Мерами принуждения являются меры ответственности, установленные в законодательстве о налогах и сборах в отношении налогового должника в основном налоговом обязательстве [2].

Таким образом, налоговое обязательство – это публичное правоотношение имущественного характера, возникающее в ходе воспроизводственного оборота при формировании налоговых доходов публично-территориального образования, в силу которого обязанное лицо должно совершить определенные действия по передаче управомоченному лицу предмета налогового платежа, а последнее имеет право требования совершения этих действий под угрозой применения мер государственного принуждения в случае неисполнения данных обязанностей.

Список литературы:

1. Определение Конституционного Суда РФ от 05.11.1999 № 195-О // Вестник Конституционного Суда РФ. – 2000. – № 2.
2. Белоусова М.В. Взыскание налога, сбора, а также пеней, штрафа // Налоги: газета. – 2007. – № 46.
3. Винницкий Д.В. Налоговое обязательство и налоговое обязательственное право // Законодательство. – 2003. – № 5. – С. 283-321.

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОНЦЕСІЙНОГО ДОГОВОРУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Історія розвитку концесійних відносин у різних країнах свідчить про те, що концесія історично концесія сформувалася як інститут, який сполучає в собі ознаки договору і адміністративного акту (дозволу), що потягло за собою оцінку концесійного договору за його правовою природою як адміністративного договору.

Поняття адміністративного договору давно використовується у праві західних країн. Як зазначає О.О.Чувпило, у західній науковій та навчальній літературі залежно від засадових критеріїв наводяться різноманітні класифікації господарських угод, у тому числі вони поділяються на такі різновиди:

- торговельні угоди (до них належать численні угоди, пов'язані з виробництвом продукції та наданням послуг систематично та на професійних засадах);
- організаційні угоди (про створення товариств, груп підприємств, корпорацій, компаній та ін.);
- угоди за участю споживачів (угоди приєднання, угоди на виконання представницьких та посередницьких функцій та ін.);
- адміністративні угоди.

В свою чергу, серед адміністративних угод виокремлюють:

- угоди на передання приватним підприємствам функцій публічної служби (концесія публічної служби);
- угоди на виконання приватними підприємствами громадських робіт;
- угоди на постачання громадських (публічних) потреб, товарів, продовольства тощо.

У вітчизняному законодавстві поняття адміністративного договору з'явилося не так давно. У п.14 ч.1 ст.3 КАСУ він визначається як дво- або багатостороння угода, зміст якої складають права та обов'язки сторін, що впливають із владних управлінських функцій суб'єкта владних повноважень, який є однією із сторін угоди [1].

Натомість правовий статус органів державної влади або органів місцевого самоврядування у господарських відносинах суттєво відрізняється від їх правового статусу у адміністративних відносинах, тому є необхідність розрізняти договори, що укладаються за участі цих органів у господарській та адміністративній сфері. Відрізняється концесійний договір і від цивільних договорів, з огляду на те, що здійснюється у сфері господарювання і є засобом державного регулювання господарської діяльності.

Для цього може бути запропоновано поняття публічного господарського договору. Одним з аргументів такої пропозиції є те, що предмет договору має публічний характер (не можна сказати, що адміністративний). Теорія адміністративного

договору була обґрунтована у Франції, у США відповідна теорія має назву «теорія публічного контракту». У Західній Європі визнається, що якщо предмет угоди має публічний характер і однією із сторін є державний орган, то таку угоду слід вважати адміністративною. Разом з тим мали місце випадки, коли суди визнавали адміністративними угоди приватних підприємств, що виконують публічні функції, з іншими підприємствами [2, с. 238-240]. З урахуванням цього уявляється, що доцільним буде вести мову про публічні, а не адміністративні договори, коли це стосується сфери господарювання.

В сучасний період найбільше поширення концесійна діяльність має у Франції, в таких секторах економіки як: водопостачання (75% концесій), збирання та утилізація сміття (50% концесій), місцевий транспорт та автошляхи. За законодавством Франції угоди вважаються адміністративними, якщо їхні цілі підпорядковуються реалізації державних функцій («публічних служб») або вони містять умови, що виходять за рамки, які можуть бути вільно узгоджені сторонами «у межах цивільних або торговельних законів» або відрізняються «за своєю природою від тих, які можуть бути записані в аналогічній цивільній угоді» [3, с.166-167].

Державне вторгнення у договірні відносини здійснюється шляхом законодавчого вкладання в господарські угоди окремих обов'язкових умов та встановлення заборон на укладання до них окремих умов.

Найчастіше державні органи використовують адміністративні угоди при здійснюванні так званих публічних функцій. Державні органи, здійснюючи свої функції, не завжди можуть досягнути бажаного результату шляхом укладання власних актів, заснованих на владі та підпорядкування, і вдаються до організації сумісної роботи державних органів та підприємств (на партнерських засадах).

Виятковість публічних господарських договорів полягає в тому, що в них одна сторона має більші права, ніж інша. До умов, що вільно узгоджуються сторонами, належать пункти угод, які надають державним органам як одній із сторін за угодою окремі адміністративні повноваження: право давати інструкції на виконання угоди та обов'язкові до виконання вказівки, право одностороннього розірвання угоди тощо. Адміністративні угоди вміщують, таким чином, дві групи умов: ті, що встановлюються за згодою сторін, та ті, що впливають з компетенції державних органів як сторони за угодою [2, с. 238-241].

Цей досвід буде доцільним врахувати при вдосконаленні законодавства України про концесії. Зокрема, принципове значення, як уявляється, мають наступні моменти, які потребують врахування у законодавчому визначенні концесії. Так, мова має йти про передачу публічних функцій по здійсненню певного виду діяльності, який віднесено законодавцем до компетенції органів державної влади або органів місцевого самоврядування. Слід врахувати, що концесійні договори містять дві групи умов – ті, що встановлюються за згодою сторін, та ті, що впливають з компетенції органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування як сторони за угодою. Це передбачає можливість закріплення у концесійному договорі права давати інструкції на виконання угоди та обов'язкові до виконання вказівки, права одностороннього розірвання угоди тощо. Тобто виятковість публічних господарських договорів полягає в тому, що в них одна сторона має більші права, ніж інша. Окремі обов'язкові умови або заборони можуть бути передбачені у законодавстві. Слід під-

креслити, що обов'язковою умовою концесійного договору має бути контроль з боку концесіодавця за виконанням публічних функцій концесіонером.

Важливо враховувати, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за належне виконання публічних функцій, тому у випадку передачі публічної функції в концесію відповідальність перед громадськістю за належне виконання цих функцій має нести не тільки концесіонер, а й безпосередньо концесіодавець як носій організаційно-господарських повноважень. Саме тому за уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування має залишатися право та обов'язок контролю за здійсненням відповідної діяльності концесіонером.

Враховання цих особливостей дозволить зробити правове регулювання концесійних відносин більш ефективним.

Література:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35. – Ст. 446.
2. Мамутов В.К., Чувпило О.О. Господарче право зарубіжних країн: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Київ: Ділова Україна, 1996. – 352 с.
3. Ведель Ж. Административное право Франции. – М., 1973. – С.166-167.